

Plan wynikowy – klasa I

Opracowanie: Beata Siek

Program: Joanna Konowalska, Iwona Mokrzan, *Nasz wspólny świat. Program nauczania języka polskiego w klasach I–III*, zintegrowany z kulturą i tradycją europejską, edukacją filozoficzną, czytelnictwem i medialną.

Wrocław: Wydawnictwa Edukacyjne WIKING, 2009

Joanna Konowalska, Iwona Mokrzan, *Nasz wspólny świat. Podręcznik do kształcenia literacko-kulturowego*.

Wrocław: Wydawnictwa Edukacyjne WIKING, 2009

Numer dopuszczenia 124/1/2009

Joanna Konowalska, Iwona Mokrzan, *Nasz wspólny świat. Podręcznik do kształcenia językowego*.

Wrocław: Wydawnictwa Edukacyjne WIKING, 2009

Numer dopuszczenia 124/2/2009

Plan wynikowy dla klasy I z języka polskiego opracowany w oparciu o program i podręczniki „Nasz wspólny świat”, zgodny z nową podstawą programową

Kilka uwag o planie wynikowym

Plan wynikowy opracowany został dla zespołu klasowego, który realizuje język polski w wymiarze 5 h tygodniowo, umożliwia indywidualizację procesu nauczania, gdyż zawiera wymagania podstawowe – dla uczniów przeciętnych, ponadpodstawowe – dla uczniów uzdolnionych humanistycznie oraz (zabarwione na szaro) – dla uczniów z orzeczeniem z PPP.

Ze względu na fakt, iż uczniom najwięcej trudności sprawiają prace literackie, czego wymiernym efektem podczas diagnozy zewnętrznej szkół są niższe wyniki z zakresu zadań RO niż WW czy KO, kształcenie umiejętności redakcyjnych (dotyczących KO oraz RO) w planie wynikowym potraktowane zostało priorytetowo. Uwzględniono także zgodność planu wynikowego z nową podstawą programową. Z własnych doświadczeń mogę dodać, iż taka forma pracy jest efektywna, a moi uczniowie uzyskują zawsze wyższe od rówieśników wyniki z prac literackich, także ci najslabsi osiągają wyniki satysfakcjonujące, co potwierdzają diagnozy zewnętrzne i wyniki egzaminów gimnazjalnych.

Zakłada się, iż ilość godzin przeznaczona na realizację poszczególnych działów może ulegać nieznacznym zmianom – w zależności od możliwości i potrzeb poszczególnych zespołów klasowych i ich możliwości edukacyjnych. Również tematy nie są narzucone obligatoryjnie – stanowią propozycję, wskazówkę dla nauczyciela realizującego rozkład, jak można omawiać prezentowane teksty literackie i inne teksty kultury, dlatego plan nie wykorzystuje wszystkich godzin przypadających na bieżący rok szkolny (pozostawiając poloniście „margines bezpieczeństwa” na utrwalenie tego, z czym uczniowie mają największe kłopoty).

Plan wynikowy podzielony został na dwie części, ze względu na fakt, iż nie wszyscy nauczyciele realizują w takim samym układzie godzinowym zagadnienia z nauki o języku i z zakresu kształcenia literacko-kulturowego. Niektórzy stosują układ: 4 h literatury + 1 h gramatyki, inni: 3 h literatury + 2 h gramatyki, ustalając stałe dni na realizację w/w działów. Zgodnie z nową koncepcją funkcjonalnego nauczania gramatyki, można korelować treści literacko-kulturowe z gramatycznymi (taką możliwość daje podręcznik wyd. WIKING) lub realizować je oddzielnie – to zależy od nauczyciela.

W swojej pracy dydaktycznej łączę zagadnienia z zakresu nauki o języku, dotyczące tekstologii, z kształceniem literacko-kulturowym. Osobno realizuję zagadnienia z nauki o języku – w klasie I: fonetykę, fleksję i składnię, słownictwo i słowotwórstwo, natomiast zagadnienia ortograficzne kształcone są na wszystkich zajęciach (także na zajęciach dodatkowych wspomagających kształcenie umiejętności redakcyjnych gimnazjalistów).

Staram się zachowywać chronologię w materiale lekturowym – dostosowując się do układu treści w podręczniku, jednak ze względu na duże nagromadzenie obszernych lektur w klasie II oraz klasie III, dwie z nich, dotyczące okresu wojny i okupacji (które chronologicznie powinny znaleźć się w III klasie) oraz jedną z klasy II realizuję w klasie I – będą one punktem odniesienia w klasie III – przy realizacji literatury wojennej oraz zagadnień związanych z holocaustem.

Proponowany rozkład materiału nauczania ma charakter spiralny, dlatego wśród kształconych umiejętności pojawiają się wielokrotnie także te, które uczeń zdobył w szkole podstawowej. Pamiętajmy, że zgodnie z nową podstawą programową – obowiązywać one będą na egzaminie gimnazjalnym.

Rozkład godzinowy: na kształcenie literackie i kulturowe z elementami tekstologii przeznaczono 137 h, na kształcenie językowe – 48 h, co daje łącznie 185 h (37 tygodni).

Mam nadzieję, że proponowany rozkład materiału (już sprawdzony empirycznie przeze mnie w ubiegłych latach i dostosowany obecnie do nowej podstawy programowej) ułatwi Koleżankom i Kolegom pracę z podręcznikiem „Nasz wspólny świat” i przyniesie wiele satysfakcji.

Beata Siek

Kształcenie literacko-kulturowe z elementami tekstologii

I. Nasz wspólny świat bez tajemnic... struktura podręczników

lp.	Treści nauczania/ Liczba godzin: 1–2 h	Proponowany temat lekcji	Wprowadzane pojęcia, zagadnienia, terminy, sposób realizacji materiału	Opis oczekiwanych osiągnięć ucznia		Wymagania wynikające z podstawy programowej
				podstawowych	ponadpodstawowych	
1.	J. Konowska, S. Mateja <i>Nasz wspólny świat. Podr. do kształcenia literacko-kulturowego</i> ; J. Konowska, S. Mateja, I. Mokrzan <i>Nasz wspólny świat. Podr. do kształcenia językowego</i> ; <i>Lektury kl. I.</i>	1. Co każdy uczeń wiedzieć powinien? Kryteria oceniania, wymagania edukacyjne. 2. Lektury, opis bibliograficzny podręcznika i jego układ graficzny.	Omówienie kryteriów oceniania i wymagań, ustalenie zasad współpracy, podział zajęć na kształt. lit.-kulturowe i językowe (stałe dni), prezentacja lektur dla kl. I – podanie orientacyjnego terminarza omawiania lektur, ustny i pisemny opis podręczników, ze szczególnym uwzględnieniem struktury podręcznika, zawartości merytorycznej, opis bibliograficzny.	<u>Zna i rozumie</u> poj. opis bibliograficzny , redaguje go; w kilku zdaniach potrafi omówić zawartość treściową podręcznika, ma świadomość jego chronologiczno-problemowego układu treści, zna układ graficzny podręczników. Uczeń z orzeczeniem z PPP, korzystając z pomocy nauczyciela, potrafi stworzyć poprawny opis bibliograficzny podręczników. Wie, że podręcznik ma układ chronologiczny.	<u>Dokonyuje</u> poprawnie opisu bibliograficznego różnych książek , dostrzega i potrafi omówić porządek i chronologię w układzie podręcznika. Sprawnie posługuje się pojęciami związanymi ze strukturą podręcznika (np. tekst główny, żywa pagina, indeks autorów, awers, rewers, przekładka...).	Uczeń: – odbiera komunikaty, – wyszukuje w tekście potrzebne informacje, porządkuje je, – tworzy spójne wypowiedzi ustne.

II. Skąd jesteśmy? O pierwszych śladach działalności człowieka...

lp.	Treści nauczania/ Liczba godzin: 5 h	Proponowany temat lekcji	Wprowadzane pojęcia, zagadnienia, terminy, sposób realizacji materiału	Opis oczekiwanych osiągnięć ucznia		Wymagania wynikające z podstawy programowej
				podstawowych	ponadpodstawowych	
1.	Z. Herbert <i>Lascaux</i> , s. 12; Podr. kształt. jęz., <i>Opis przedmiotu</i> , s. 154	1. Malowidła naskalne jako dowód pierwszych działań twórczych człowieka. 2. Opis jako forma wypowiedzi – powtórzenie wiadomości i ćwiczenia redakcyjne.	Odczytanie tekstu, analiza i wyjaśnienie trudnych pojęć. Wskazywanie źródeł inspiracji dla pierwotnych artystów. Życie codzienne pierwotnych ludzi, rola religii. Warsztat malarski pierwszych artystów. Samodzielne sporządzanie notatki (pod kierunkiem n-la), tzw. zadanie z luką. Uczniowie najsłabsi korzystają z rad n-la; Powtórzenie wiadomości o opisie i jego rodzajach, uczniowie redagują opis wybranego przez siebie malowidła naskalnego. Zad. dom. Przeczytaj tekst <i>Początki Europy</i> , s. 15; wyjaśnij pojęcia: Neandertal, Cro-Magnon, Stonehenge, migrant, cywilizacja, kultura – postaraj się je zapamiętać i zrozumieć.	Uczeń potrafi dokonać opisu najstarszych malowideł naskalnych; wyszukać fragmenty ukazujące życie pierwszych ludzi, warsztat malarski; okoliczności odkrycia jaskini. Samodzielnie sporządza streszczenie informacji z rubryki <i>To warto wiedzieć</i> , s. 18, dokonując selekcji inf. Uczeń dokonuje opisu (w 5–8 zdaniach) dowolnego malowidła naskalnego. Wyszukuje informacje w tekście, dokonuje ich selekcji i sporządza samodzielnie notatkę.	Uczeń potrafi ocenić obiektywnie wagę pierwszych wytworów ludzkiej sztuki, wyjaśnia i komentuje doniosłość odkrycia dokonanego w Lascaux, wymienia inne dowody pierwszych działań twórczych człowieka. Uczeń dokonuje rozbudowanego opisu dowolnego malowidła naskalnego, posługując się odpowiednią terminologią z zakresu sztuki zaczerpniętą z tekstu Z. Herberta.	Uczeń: – odbiera komunikaty pisane, – wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu, – czerpie dodatkowe informacje z przypisu, – odróżnia informacje o faktach od opinii, – opisuje odczucia, które budzi w nim dzieło, – tworzy spójne wypowiedzi ustne (monologowe i dialogowe) oraz pisemne, – korzysta ze słownika języka polskiego i encyklopedii, – tworzy spójną wypowiedź

2.	N. Davies <i>Początki Europy</i> , s. 19; <i>Stonehenge</i> , s. 20	3. Skąd pochodzili przodkowie Europejczyków? O początkach cywilizacji.	Wyjaśnienie przez uczniów pojęć: cywilizacja, kultura, cywilizacja śródziemnomorska. Analiza i interpretacja tekstu Daviesa (jak żyli nasi przodkowie, dlaczego się przemieszczali, dowody kształtowania się początków cywilizacji w Europie).	Uczeń wyszukuje w tekście informacje, cytuje je na poparcie własnej wypowiedzi, rozumie pojęcia: Neandertal, Cro-Magnon, Stonehenge, migrant, cywilizacja, kultura.	Swobodnie omawia i analizuje migracje pierwszych ludzi na terenie Europy, wyjaśnia ich przyczyny i skutki, posługując się fachową terminologią i informacjami z tekstu, prawidłowo wnioskuje.	na zadany temat, – operuje słownictwem: kultura, dziedzictwo kulturowe.
3.	A. Kamińska <i>Księga</i> , s. 21	4. Co oznacza słowo biblia ? – <i>Księga</i> A. Kamińskiej.	Biblia – dyskusja wprowadzająca, wyjaśnienie pojęcia, podanie różnych znaczeń wyrazu. Odczytanie i analiza tekstu (praca z tekstem). Funkcja Biblii w kulturze europejskiej. Pojęcia: kultura, cywilizacja, religia, sztuka, tradycja (utrwalenie).	Wie, czym jest Biblia, jakie gatunki literackie zawiera. Poprawnie odmienia słowo <i>biblia</i> przez przypadki, zna zasady ort. dot. Pisowni dopełniacza wyrazu „biblia”. Zna ogólną budowę Biblii (podział na Stary i Nowy Testament).	Uczeń uzasadnia uniwersalizm Biblii jako tekstu kultury, dostrzega i wyjaśnia rolę Biblii jako jednego z najważniejszych tekstów kultury utożsamianego z kolebką cywilizacji europejskiej.	
4.	Test, str. 24–25	5. Sprawdź swoją wiedzę...	Samodzielne rozwiązywanie testu przez uczniów. Zad. dom. Przeczytaj: Narodziny świata, s. 28; O stworzeniu rodu ludzkiego, s. 31; Świat stworzony przez Boga, s. 184; Pierwotny stan szczęścia, s. 188.	Rozwiązuje test w 60% lub więcej prawidłowo. Rozwiązuje test w 40% prawidłowo.	Rozwiązuje test w 95–100% prawidłowo.	

III Odkrywanie tajemnic istnienia...

lp.	Treści nauczania/ Liczba godzin: 8 h	Proponowany temat lekcji	Wprowadzane pojęcia, zagadnienia, terminy, sposób realizacji materiału	Opis oczekiwanych osiągnięć ucznia		Wymagania wynikające z podstawy programowej
				podstawowych	ponadpodstawowych	
1.	J. Parandowski <i>Narodziny świata</i> , s. 28; J. Parandowski <i>O stworzeniu rodu ludzkiego</i> , s. 31; <i>Świat stworzony przez Boga</i> , s. 184; M. Anioł <i>Akt stworzenia</i> , s. 184; M. Anioł <i>Adam, Ewa</i> , s. 185; <i>Pierwotny stan szczęścia</i> , s. 188; J. Bassano <i>Ogród w Edenie</i> , s. 189	1.–2. Jak powstał świat i człowiek? Wierzenia Greków i Rzymian oraz wierzenia chrześcijan.	Analiza i interpretacja fragmentów Biblii i mitologii. Zestawienie wierzeń Greków i chrześcijan. Podobieństwa i różnice ; wprowadzenie pojęcia: geneza, mit genezyjski, politeizm, monoteizm, ateizm; prometeizm, archetyp , dokonanie analizy porównawczej w formie mapy mentalnej lub tabelki – do wyboru (praca w grupach). Losowanie, jaki świat będą tworzyć poszczególne grupy – na sposób chrześcijański czy antyczny – przygotowanie do warsztatów aktywności twórczej. Zad. dom. Opowiadanie twórcze: I przyszło mi się, że stwarzam świat. (opowiadanie z elementami opisu).	Uczeń <u>odtworza z zachowaniem chronologii</u> wersję chrześcijańską i mitologiczną stworzenia świata, <u>zna i rozumie pojęcia: geneza, mit genezyjski, politeizm, monoteizm, ateizm, dostrzega różnice</u> między budową tekstu mitologicznego, biblijnego . Redaguje proste opowiadanie z elementami opisu , korzystając ze wskazówek nauczyciela.	Uczeń <u>eksponuje uniwersalizm Biblii i mitologii, wyjaśnia genezę ludzkości</u> w oparciu o poznane teksty literackie, wskazuje, na czym polega prometeizm. <u>Redaguje opowiadanie z elementami opisu i dialogiem</u> . Dokonuje samodzielnej analizy i interpretacji tekstów poetyckich, posługując się pojęciami z zakresu poetyki.	Uczeń: – odbiera komunikaty pisane, – wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu, – czerpie dodatkowe informacje z przypisu, – odróżnia informacje o faktach od opinii, – opisuje odczucia, które budzi w nim dzieło, – tworzy spójne wypowiedzi ustne (monologowe i dialogowe) oraz pisemne, – tworzy spójną wypowiedź

2.	J. Twardowski <i>Podziękowanie</i> , s. 187; <i>Biblia, Psalm 8</i> , s. 190; P.P. Rubens <i>Król Dawid</i> , s. 191;	3. Zachwyt pięknem świata w wierszu J. Twardowskiego. 4. <i>Kiedy patrzę na Twoje niebiosy, dzieło palców Twoich...</i> afirmacja dzieła Stwórcy w psalmie 8.	Wprowadzenie pojęć: apoteoza, afirmacja, panteizm, wiersz biały ; określenie typu liryki, analiza i interpretacja tekstów (wyeksponowanie środków poetyckich i ich funkcji). Psalm jako gat. biblijny – jego wyznaczniki.	Potrafi dostrzec związek między Biblią i mitologią, a wierszami J. Twardowskiego i psalmem 8 . Rozumie pojęcia: apoteoza, afirmacja, wiersz biały.	<u>Poprawnie samodzielnie interpretuje</u> wiersz J. Twardowskiego i psalm 8, wskazując podobieństwa, różnice, eksponując elementy apoteozy Boga, wskazuje elementy panteistyczne w <i>Podziękowaniu</i> i w psalmie 8, <u>wskazuje cechy wiersza białego</u> .	na zadany temat, – przedstawia propozycję odczytania konkretnego tekstu kultury i uzasadnia ją, – uczestniczy w dyskusji, uzasadnia własne zdanie, przyjmuje poglądy innych lub polemizuje z nimi, – przypisuje czytany utwór do właściwego rodzaju literackiego (epika, liryka, dramat), – charakteryzuje postać mówiącą w utworze, – rozróżnia narrację pierwszoosobową i trzecioosobową oraz potrafi określić ich funkcje w utworze, – wskazuje funkcje użytych w utworze środków stylistycznych z zakresu słownictwa (neologizmów, archaizmów, zdrobnień, zgrubień, metafor), składni (powtórzeń, pytań retorycznych, różnego typu zdań i równoważników), fonetyki (rytmu, rytmu, wyrazów dźwiękonaśladowczych).
	Podr. kszt. jęz., <i>List</i> , s. 145	5.–6. Jak opisać piękno świata? Rusz głową i piórem...	List prywatny i jego cechy . Ćwiczenia redakcyjne na lekcji (list z elementami opisu statycznego): Panie Boże dziękuję Ci, że nie jest wszystko tylko białe albo czarne... Prezentacja prac na kolejnej lekcji. Omówienie kryteriów oceny pracy, rodzajów błędów pojawiających się w pracach.			
3.		7.–8. Jesteśmy twórcami świata... warsztaty aktywności twórczej.	<u>Sesja plakatowa</u> : tworzenie świata. Uczniowie, podzieleni wcześniej na grupy, przynoszą na zajęcia różne materiały (kartony A1, szary papier, farby, czasopisma, kolorowe papiery, kredki, flamastry, klej, inne materiały). Zgodnie z wylosowanym zadaniem tworzą plakaty, na 2. lekcji prezentują je i omawiają swoją koncepcję. Po ocenie prac – wywieszają je jako ekspozycję w gabinecie polonistycznym na najbliższy miesiąc – ponieważ nadal pozostajemy w kręgu mitów).	<u>Umie współpracować w grupie</u> , wykonując proste zadania. Wykonuje w odpowiedzialny sposób powierzone mu zadania. Potrafi zaplanować swoje działania.	Efektywnie współpracuje w grupie i inspirowanie innych do działań twórczych, właściwie planuje pracę, potrafi obiektywnie ocenić jej efekty.	

IV. Bliżej mitów...

lp.	Treści nauczania/ Liczba godzin: 13 h	Proponowany temat lekcji	Wprowadzane pojęcia, zagadnienia, terminy, sposób realizacji materiału	Opis oczekiwanych osiągnięć ucznia		Wymagania wynikające z podstawy programowej
				podstawowych	ponadpodstawowych	
1.	Inf. nt. mitologii przygotowane przez n-la	1. Bliżej mitów – bogowie i toposy mitologiczne.	Przypomnienie pojęć: mitologia, mit, typologia mitów (genezyjski, kosmogoniczny, teogeniczny, antropogeniczny, genealogiczny). Rozmowa nt. roli mitologii w życiu starożytnych i we współczesności, wprowadzenie pojęcia: topos mitologiczny, frazeologizmy mitologiczne – ćwiczenia. Notatka.	Uczeń zna pojęcia: mit, mitologia i potrafi je wyjaśnić, klasyfikuje mity. Wie, jaką funkcję pełniły w życiu starożytnych, dostrzega konieczność ich znajomości przez współczesnych. Zna pojęcie: topos, frazeologizm mitologiczny (mitologizm) – potrafi	Uczeń potrafi samodzielnie omówić przyczyny powstania mitologii i mitów, odpowiednio je klasyfikując i przywołując poprawne przykłady, uzasadnia konieczność znajomości mitologii przez współczesnego człowieka, podając przykłady toposów	Uczeń: – wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu, – czerpie dodatkowe informacje z przypisu, – odróżnia informacje o faktach od opinii, – opisuje odczucia, które

			<p>Zad. dom. Przeczytaj mity o Atenie, Apollu i Afrodycie, przypomnij sobie jeszcze inny mit niż jest w podręczniku – przygotuj się do pięknego opowiedzenia go przed klasą.</p>	przywołać przykłady i wyjaśnić je.	mitologicznych funkcjonujących w kulturze i życiu codziennym (dokonuje klasyfikacji frazeologizmów: zestawienia, zwroty, frazy).	<p>budzi w nim dzieło, – tworzy spójne wypowiedzi ustne (monologowe i dialogowe) oraz pisemne, – tworzy spójną wypowiedź na zadany temat, – przedstawia propozycję odczytania konkretnego tekstu kultury i uzasadnia ją, – uczestniczy w dyskusji, uzasadnia własne zdanie, przyjmuje poglądy innych lub polemizuje z nimi, – przypisuje czytany utwór do właściwego rodzaju literackiego (epika, liryka, dramat); – rozróżnia narrację pierwszoosobową i trzecioosobową oraz potrafi określić ich funkcje w utworze, – stosuje związki frazeologiczne, których źródłem jest mitologia, omawia na podstawie poznanych dzieł literackich i innych tekstów kultury podstawowe, ponadczasowe zagadnienia egzystencjalne, np. miłość, przyjaźń, śmierć, cierpienie, lęk, nadzieja, wiara religijna, samotność, inność, poczucie wspólnoty, solidarność, sprawiedliwość; dostrzega i poddaje refleksji uniwersalne wartości humanistyczne;</p>
2.		2. Sztuka pięknego wysławiania się... – konkurs na najpiękniej opowiedziany mit.	<p>Zasady pięknego i poprawnego wysławiania się. Sztuka mówienia. Wprowadzenie pojęć: erudyta, erudycja, oracja. Prezentacja wybranych mitów przez poszczególnych uczniów (ocena ze strony n-la <u>uwzględnia możliwości edukacyjne uczniów</u>). Ważny jest komentarz (zasady oceniania kształtującego!).</p>	Korzystając ze wskazówek i pomocy nauczyciela opowiada wybrany mit, zachowując chronologię. Posługuje się poprawną leksyką i składnią, dostosowuje tempo wypowiedzi intonację do przekazywanych treści. Utrzymuje kontakt z odbiorcą.	Potrafi opowiedzieć wskazany mit, posługując się piękną poprawną polszczyzną, nie popełnia żadnych błędów językowych. Świadomie wykorzystuje zasady komunikacji niewerbalnej w celu zainteresowania swoją wypowiedzią odbiorców.	
3.	J. Parandowski: <i>Atena</i> , s. 34; <i>Apollo</i> , s. 36; <i>Afrodyta</i> , s. 40	3. Bogowie i ich atrybuty: Atena, Apollo, Afrodyta.	<p>Utrwalenie wiadomości o poznanych mitach – klasyfikacja mitów, wyszukiwanie w tekście inf. nt. poszczególnych Bogów, ich atrybutów, Muz. Samodzielne sporządzenie notatki o muzeum na podst. rubryki <i>warto wiedzieć</i>, s. 39 (fleksja wyrazu muzeum). Ocena postępowania bogów greckich – wskazanie ich ludzkich cech (antropomorfizm). Zad. dom. Przeczytaj mit O następstwie pór roku, zaznacz fragmenty opisujące rozpacz i cierpienie Demeter.</p>	Uczeń wie, kim był Pigmalion, Hefajstos, Orfeusz, Muzy, Atena, Apollo, Afrodyta, Demeter . Potrafi dokonać klasyfikacji mitów, przypisać określonym bogom ich atrybuty. Dostrzega i wyjaśnia podobieństwo bóstw mitologicznych do człowieka.	Uczeń wykazuje się dużą wiedzą z zakresu mitologii, wykraczającą poza materiał nauczania realizowany na zajęciach, swobodnie przywołuje określone toposy mitologiczne, zna bogów z mitologii greckiej i rzymskiej oraz przypisywane im atrybuty, wykazuje antropomorfizm bóstw antycznych.	
4.	J. Parandowski <i>O następstwie pór roku</i> , s. 41	4. Jak starożytni tłumaczyli zjawiska przyrody? Mit o Demeter i Korze.	<p>Analiza i interpretacja mitu, wprowadzenie toposu Mater Dolorosa, nazywanie przeżyć matki po utracie dziecka – dostrzeżenie uniwersalizmu mitu, redagowanie planu wydarzeń, zachowując chronologię. Zad. dom. <u>Ułóż własny mit</u> o tym, jak powstały pory roku. Przeczytaj mit Królestwo Hadesa, s. 44.</p>	Uczeń dokonuje poprawnej analizy i interpretacji mitu, wyszukuje informacje w tekście, nazywa stany emocjonalne i uczucia Demeter, wyjaśnia pojęcie Mater Dolorosa, redaguje poprawnie ramowy, odtworczy plan wydarzeń, świadomie stosuje w nim równoważniki zdań. Zna wyznaczniki gatunkowe mitu – redaguje własny mit.	Uczeń dostrzega uniwersalizm mitu, wskazuje na kontynuację motywu Mater Dolorosa w literaturze i kulturze, podając przykłady; redaguje własny mit nt. powstania pór roku, dostosowując się do wymogów formalnych, konwencji mitu i sposobu myślenia starożytnych.	
5.	J. Parandowski <i>Królestwo Hadesa</i> ,	5. <i>Śmierć zmienia życie, ale go nie</i>	Rozmowa wprowadzająca – czym jest śmierć, jak ludzie reagują na wieść o niej.	Uczeń zna mit o Hadesie oraz wyobrażenia starożytnych	Uczeń swobodnie wypowiada się na temat	

	s. 44	kończy... (S. Wyszyński) Co o śmierci sądzili starożytni?	Mini sonda – kto z uczniów myśli o śmierci (dlaczego) – na anonimowych karteczkach – omówienie. Streszczenie mitu o Hadesie, toposy: Styks, Leta, Tartar, Charon, Cerber, obol, Pola Elizejskie – Wyspy Szczęśliwe . Wyjaśnienie, jak starożytni postrzegali śmierć, co sądzili o zmarłych. Zad. dom. Powtórz wiadomości o mitologii, mitach.	o tym, co dzieje się z człowiekiem po śmierci, rozumie znaczenie toposów: Styks, Leta, Cerber, Pola Elizejskie – Wyspy Szczęśliwe, Charon, obol.	wierzeń starożytnych Greków i Rzymian dotyczących śmierci. Wie, kim był Tanatos, Mojry, Parki. Konfrontuje wersję mitologiczną – dotyczącą wyobrażeń o śmierci – z wersją chrześcijańską oraz poglądami ateistów, prezentuje własne stanowisko i uzasadnia je.	
6.	Kształcenie językowe <i>Rozprawka</i> , s. 167	6.–7. Czy każdy Europejczyk powinien znać mitologię? Rozprawka jako forma wypowiedzi – ćwiczenia redakcyjne w grupach.	Wprowadzenie informacji nt. rozprawki jako formy wypowiedzi – jej schemat, ćwiczenia wprowadzające: jak zbudować tezę i argument? Wspólne redagowanie argumentów i kontrargumentów związanych z tematem lekcji (w tabeli). <u>Ćwiczenia redakcyjne w grupach:</u> Spróbujcie zredagować rozprawkę na temat: Mitologia jest tekstem uniwersalnym, który powinien znać każdy Europejczyk. Czy zgadzasz się z tym stwierdzeniem?	Wie, jak zbudowana jest rozprawka , potrafi zredagować prostą rozprawkę, korzystając ze wskazówek nauczyciela. Dokonyuje pierwszych prób redagowania rozprawki, starając się poprawnie argumentować, uzasadniać, przytaczać przykłady ilustrujące tezę i podsumowywać swoje wywody.	Redaguje poprawną pod względem merytorycznym, stylistycznym i strukturalnym rozprawkę .	Uczeń: – tworzy spójne wypowiedzi ustne (monologowe i dialogowe) oraz pisemne w następujących formach gatunkowych: sprawozdanie z lektury, rozprawka, – dostosowuje odmianę i styl języka do gatunku, w którym się wypowiada, – stosuje zasady organizacji tekstu zgodne z wymogami gatunku, tworząc spójną pod względem logicznym i składniowym wypowiedź na zadany temat, – tworzy plan twórczy własnej wypowiedzi; – dokonuje starannej redakcji tekstu napisanego ręcznie.
7.	E. Schmitt <i>Oskar i pani Róża</i> ¹ ; Fragm. filmu <i>4 piętro</i> w reż. Antonio Mercero	8. O śmierci, z którą trudno się pogodzić... – nasze wrażenia po przeczytaniu lektury „Oskar i pani Róża”. 9. Bunt przeciwko śmierci naturalnym odruchem każdego człowieka – o odczuciach i zachowaniach Oskara i jego otoczenia. 10. Oswoic śmierć i wygrać z nią! Heroizm bohaterów filmu A. Mercero „Czwarte piętro”.	Wrażenia uczniów po lekturze <i>Oskara i pani Róży</i> – dyskusja. Elementy świata przedstawionego w utworze, typ narracji; wprowadzenie pojęcia powieść epistolarna . Praca z tekstem: wyszukiwanie fragmentów oddających emocje i przeżycia Oskara oraz wolontariuszki, rodziców. Dyskusja na temat reakcji otoczenia na ludzi śmiertelnie chorych. Projekcja fragm. filmu <i>4 piętro</i> . Analogia między losami Oskara i <i>łysolków</i> . Czy istnieje recepta, by godnie przyjąć śmierć? Los ludzi w hospicjach, przyczyny ich alienacji.	Uczeń zna treść lektury, wskazuje elementy świata przedstawionego (czas akcji, miejsce akcji, bohaterowie, fabuła, tło wydarzeń), określa typ narracji , rozumie pojęcie: powieść epistolarna . Nazywa odczucia i emocje bohaterów, rozumie motyw ich postępowania. Porównuje losy Oskara i bohaterów filmu A. Mercero. Uczestniczy w dyskusji, redaguje apel.	Uczeń uświadamia sobie ulotność ludzkiego życia, rozumie bunt, strach i cierpienie towarzyszące ludziom, którzy odchodzą. Aktywnie uczestniczy w dyskusji, posługując się w uargumentowaniu swojej wypowiedzi licznymi przykładami z lektury, zna cechy powieści epistolarniej. Komentuje sytuację ludzi w hospicjach, odnosząc się do sytuacji w tego typu placówkach w Polsce i w Europie (dostrzega różnicę w poziomie opieki paliatywnej, nastawieniu społeczeństwa).	

¹ Tekstu nie ma w podręczniku.

8.		11. Byt nasz jest bytem ku śmierci... – podsumujmy nasze rozważania.	Dyskusja klasowa i zredagowanie apelu, by nie być obojętnym na cierpienie drugiego człowieka – praca w grupach.
9.		12.–13. Praca klasowa z literatury.	Temat do wyboru: 1. Jak sądzisz, czy współczesny gimnazjalista powinien znać mitologię? Uzasadnij swoje zdanie. (rozprawka) 2. <i>Śmierć zmienia życie, ale go nie kończy...</i> – czy zgadzasz się ze słowami prymasa Wyszyńskiego? Uzasadnij swoje stanowisko, wykazując się znajomością poglądów starożytnych i chrześcijan. 3. Dokonaj streszczenia wybranego mitu. 4. Jaką lekturę poleciłbyś gimnazjalistom, aby poznali świat starożytnych Greków, Rzymian i kulturę antyczną? (<i>Możesz także sięgnąć do filmu, ale nie zapomnij o pozycjach książkowych</i>).

V. W stronę filozofii...

lp.	Treści nauczania/ Liczba godzin: 5 h	Proponowany temat lekcji	Wprowadzane pojęcia, zagadnienia, terminy, sposób realizacji materiału	Opis oczekiwanych osiągnięć ucznia		Wymagania wynikające z podstawy programowej
				podstawowych	ponadpodstawowych	
1.	J. Konowalska <i>Co jest główną zasadą świata, źródłem i istotą życia?</i> , s. 47; T. Zieliński <i>Sokrates</i> , s. 49; J. Gaardner <i>Sztuka rozmowy</i> , s. 53; <i>Popiersie Sokratesa</i> , s. 79; <i>Fotografia Akropolu</i> , s. 50	1. Narodziny filozofii i pierwsze systemy filozoficzne. 2. Czy istnieje Absolut? – <i>Scio me nihil scire...</i>	Analiza i interpretacja fragm. <i>Świata Zofii</i> J. Gaardnera – wskazanie genezy filozofii jako nauki. Poglądy Sokratesa. Dialog jako forma wypowiedzi pisemnej. Cechy dialogu.	Uczeń wie, kiedy i gdzie narodziła się filozofia, podaje znaczenie tego terminu. W uproszczony sposób potrafi omówić różnice między pierwszymi systemami filozoficznymi. Posługuje się dialogiem jako formą wypowiedzi pisemnej.	Uczeń potrafi wymienić filozofów jońskich (Tales, Heraklit, Anaksymenes, Anaksymander, Ksenofanes, Demokryt) i wskazać, w jaki sposób tłumaczyli powstanie świata, dostrzega zmiany w kształtowaniu się pierwszych systemów filozoficznych, porównuje, analizuje i komentuje filozofię Sokratesa, Platona i Arystotelesa, biegle posługuje się pojęciami: pantha rei, scio me nihil scire, parabola jaskini, etyka, miłość platoniczna, świat rzeczywisty, świat idei.	Uczeń: – odbiera komunikaty pisane, – wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu, – czerpie dodatkowe informacje z przypisu, – odróżnia informacje o faktach od opinii, – tworzy spójne wypowiedzi ustne (monologowe i dialogowe) oraz pisemne, – tworzy spójną wypowiedź na zadany temat, – uczestniczy w dyskusji, uzasadnia własne zdanie, przyjmuje poglądy innych lub polemizuje z nimi, – ze zrozumieniem posługuje się pojęciami: piękno, dobro, prawda, – dostrzega zróżnicowanie słownictwa – rozpoznaje słownictwo ogólnonarodowe i słownictwo o ograniczonym zasięgu (wyrazy gwarowe); rozpoznaje wyrazy rodzime
2.	J. Gaardner <i>Świat idei</i> , s. 54; <i>Popiersie Patona</i> , s. 54; Rafael <i>Szkola Ateńska</i> , s. 55; A. Rodin <i>Myśliciel</i> , s. 56	3. Jaskinia Platona i poglądy Arystotelesa.	Wyeksponowanie podstawowych zasad filozofii Platona i Arystotelesa – mędrców dążących do poznania prawdy, tajemnic świata. Wprowadzenie pojęć: alegoria, parabola jaskini.	Uczeń wie, kim byli Platon i Arystoteles, zna genezę słów: liceum, akademia, rozumie sens paraboli jaskini Platona. Dostrzega różnice w sposobie postrzegania świata u Platona i Arystotelesa, rozumie pojęcia: idealizm, materializm.		
3.	J. Tischner <i>O tym, jak Tadek Pudzisz...</i> , s. 58	4. Arystoteles po polsku – filozofia ks. J. Tischnera.	Humor góralski, gwara i jej cechy – gwara góralska. Odmiany polszczyzny – klasyfikacja. Pochwała zasady umiaru. Ćwiczenia przygotowane przez n-la dotyczące gwary góralskiej. Gwara uczniowska.	Uczeń dostrzega elementy humorystyczne w tekście, potrafi je wskazać. Wie, że istnieją różne odmiany polszczyzny, korzystając z tekstu, potrafi wskazać wyrazy pochodzące z gwary,	Uczeń potrafi wymienić odmiany współczesnej polszczyzny, wskazuje charakterystyczne cechy gwary góralskiej, dokonuje świadomych zabiegów redakcyjnych,	

			Zad. dom. Przeredaguj podany tekst (napisany gwara góralską) dwukrotnie: raz posłuż się językiem ogólnopolskim, drugi – gwara uczniowską.	dostrzeżę cechy gwary góralskiej w tekście Tischnera. Potrafi dokonywać zabiegów redakcyjnych polegających na przekształceniu tekstu gwarowego na język ogólnopolski i gwara uczniowską.	przekształcając bezbłędnie (pod względem stylistycznym, składniowym, ortograficznym i interpunkcyjnym) tekst gwarowy na ogólnopolski oraz na gwara uczniowską.	i zapożyczone (obce) – rozumie ich funkcję w tekście.
4.	Test czyt. ze zrozumieniem	Podsumowanie wiadomości z filozofii.	Praca klasowa w formie testu. Zadania WW i KO.	Uczeń zna podstawowe pojęcia z zakresu filozofii, potrafi wymienić filozofów jońskich, Sokratesa, Platona, Arystotelesa	Uczeń zna i rozumie poglądy filozofów jońskich ; <u>dostrzeżę różnice między systemami filozoficznymi</u> Sokratesa, Platona, Arystotelesa i Tischnera. Potrafi wyjaśnić parabolę jaskini.	

VI. Mit ikaryjski na przestrzeni wieków i inklinacje *apokalipsy spełnionej*

lp.	Treści nauczania/ Liczba godzin: 15 h	Proponowany temat lekcji	Wprowadzane pojęcia, zagadnienia, terminy, sposób realizacji materiału	Opis oczekiwanych osiągnięć ucznia		Wymagania wynikające z podstawy programowej
				podstawowych	ponadpodstawowych	
1.	J. Parandowski <i>Ikar</i> , s. 66; E. Bryll <i>Wciąż o Ikarach głoszą...</i> , s. 75; H. Auden <i>Musée des Beaux Arts</i> ²	1. Mit ikaryjski w świadomości pokoleń.	Przypomnienie mitu o Dedalu i Ikarze . Symbolika, frazeologizmy: lot ikaryjski, kontynuacja motywu ikaryjskiego inspiracją dla malarzy i poetów – analiza obrazu Bruegla i Vallejo. Analiza i interpretacja tekstów literackich z wykorzystaniem terminologii dotyczącej poetyki, wyeksponowanie uniwersalizmu rozważań obu poetów, wskazanie różnic w postawach: Dedal – pragmatyk, Ikar – idealista, marzyciel; dyskusja, którą z tych postaw preferują uczniowie. Wyeksponowanie apelu zawartego w wierszu Ardena.	<u>Uczeń zna i potrafi opowiedzieć mit o Dedalu i Ikarze, rozumie pojęcie: ikarowe loty, potrafi znaleźć analogiczne przykłady we współczesności i literaturze.</u> Stara się ocenić postawę Ikara i Dedala na podstawie wiersza E. Brylla oraz H. Audena. Rozumie, iż obojętność na sprawy drugiego człowieka nie jest cnotą.	<u>Uczeń potrafi odnaleźć</u> motywy ikaryjskie w utworach literackich i sztuce. Dostrzeżę analogie w życiu codziennym, potrafi uzasadnić i uargumentować swoje zdanie. <u>Sprawnie posługuje się</u> takimi formami wypowiedzi, jak: – reportaż, – rozprawka, – charakterystyka zbiorowa, – opowiadanie, – mit (zna wyznaczniki gatunkowe).	Uczeń: – wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu, – czerpie dodatkowe informacje z przypisu, – odróżnia informacje o faktach od opinii, – opisuje odczucia, które budzi w nim dzieło, – tworzy spójne wypowiedzi ustne (monologowe i dialogowe) oraz pisemne, – tworzy spójną wypowiedź na zadany temat, – przedstawia propozycję odczytania konkretnego tekstu kultury i uzasadnia ją, – uczestniczy w dyskusji, uzasadnia własne zdanie, przyjmuje poglądy innych lub
2.	J. Iwaszkiewicz <i>Ikar</i> , s. 69	3. Ikar czasów wojny w opowiadaniu J. Iwaszkiewicza.	Funkcjonowanie toposu Ikara w rzeczywistości wojennej. Opowiadanie i jego wyznaczniki gatunkowe. Usystematyzowanie wiadomości o narracji i jej typach.	<u>Dostrzeżę analogię</u> pomiędzy losami Michasia i Ikara. <u>Analizuje, komentuje i ocenia wojenną rzeczywistość.</u> Redaguje: plan wydarzeń,	Uczeń dostrzeżę analogię losu Michasia z losami Ikara, ale także inny aspekt utworu: obojętność społeczeństwa na tragedię	

² Tekstu nie ma w podręczniku.

			<p>Dramat jednostki i jej bezsilność wobec przypadku (fatum?). Reportaż jako gatunek literacki – cechy reportażu. Zad. dom. <i>Napisz reportaż pod tytułem: „Widziałem upadek Ikara...” odnoszący się do dramatycznych wydarzeń z życia jednostki, których nikt nie zauważył.</i></p>	<p>zaproszenie na wystawę. Zna podstawowe cechy opowiadania. Wie, jaką funkcję pełni reportaż. Zna podstawowe typy narracji (trzecioosobowa, pierwszoosobowa).</p>	<p>jednostki – komentuje, uzasadnia swoje stanowisko; eksponuje rolę artysty w uwrażliwianiu społeczeństwa na dramat jednostki. Posługuje się pojęciem: narracja auktorialna, poprawnie umieszcza narratora (wewnątrz lub na zewnątrz świata przedstawionego), określa jego stosunek do opisywanych zdarzeń.</p>	<p>polemizuje z nimi, – przypisuje czytany utwór do właściwego rodzaju literackiego (epika, liryka, dramat), – rozróżnia narrację pierwszoosobową i trzecioosobową oraz potrafi określić ich funkcje w utworze, – stosuje związki frazeologiczne, których źródłem jest mitologia, – omawia na podstawie poznanych dzieł literackich i innych tekstów kultury podstawowe, ponadczasowe zagadnienia egzystencjalne, np. przyjaźń, śmierć, cierpienie, lęk, nadzieja, poczucie wspólnoty, solidarność, sprawiedliwość; dostrzega i poddaje refleksji uniwersalne wartości humanistyczne, – wskazuje funkcje użytych w utworze środków stylistycznych z zakresu słownictwa (neologizmów, archaizmów, zdrobnień, zgrubień, metafor), składni (powtórzeń, pytań retorycznych, różnego typu zdań i równoważników), fonetyki (rytmu, rytmu, wyrazów dźwiękonaśladowczych), – omawia funkcje elementów konstrukcyjnych utworu (tytułu, podtytułu, motta, apostrofy, puenty, punktu kulminacyjnego), – tworzy spójne wypowiedzi ustne oraz pisemne w następujących formach</p>
3.	T. Różewicz, <i>Prawa i obowiązki</i> , s. 73	4. Pokolenie porażonych wojną... – T. Różewicz <i>Prawa i obowiązki</i> .	<p>Wprowadzenie terminu porażeni wojną. Analiza i interpretacja utworu, wprowadzenie pojęcia wiersz wolny (Różewiczowski – IV system wersyfikacyjny), wyeksponowanie różnicy między systemem wartości moralnych, etycznych obowiązujących przed wojną i w <i>niehumanicznym czasie</i>. Opozycja: dawniej – dziś – interpretacja.</p>	<p>Uczeń dostrzega destrukcyjny wpływ wojny na psychikę człowieka, degradację moralną i psychiczną, zmianę postaw człowieka pod wpływem zagrożenia. Rozumie pojęcie pokolenie „porażonych wojną”. Zna cechy wiersza wolnego.</p>	<p>Uczeń wyjaśnia przyczyny degradacji moralnej, psychicznej pokolenia <i>porażonych wojną</i>, swobodnie analizuje wiersz Różewicza, posługując się poprawną terminologią z zakresu poetyki, wskazuje cechy wiersza wolnego; zna pojęcie: wiersz Różewiczowski, wyjaśnia, skąd nazwa IV system wersyfikacyjny, dostrzega różnicę między wierszem wolnym i poezją lingwistyczną.</p>	
4.	A. Kamiński <i>Kamienie na Szaniec</i> Podr. do kształt. jęz. <i>Opis sytuacji</i> , s. 136	5. „ <i>Podobni byli na kształt motyli, które na chwilę rozpostrą skrzydła i wzlecą ku słońcu, by zginąć...</i> ” ³ – o Pokoleniu Kolumbów, – bohaterach <i>Kamieni na szaniec</i> . Geneza utworu. 6. Rudy, Alek i Zośka – zwyczajni niezwykajni... 7. Wojenna rzeczywistość	<p>Wprowadzenie terminu <i>Pokolenie Kolumbów</i> – wyjaśnienie jego proveniencji, geneza utworu, wyjaśnienie tytułu, faktograficzny charakter powieści, charakterystyka zbiorowa bohaterów „<i>Kamieni na szaniec</i>”, wyeksponowanie sposobów walki z okupantem, wprowadzenie pojęć: ruch oporu, Szare Szeregi, podziemie, latające uniwersytety, komplety, kolaborant, volksdeutsch; doskonalenie umiejętności pracy z tekstem literackim – wyszukiwanie inf. w tekście w celu uargumentowania własnej wypowiedzi, umiejętność wyszukiwania dodatkowych informacji</p>	<p>Uczeń zna i wyjaśnia pojęcie <i>Pokolenie Kolumbów</i>, wyjaśnia pochodzenie tytułu zna cechy powieści, uzasadnia jej faktograficzny charakter, potrafi wskazać sposoby walki z okupantem ze strony Polaków, przejawy bohaterstwa, rozumie pojęcie: martyrologia. Wskazuje sposoby represjonowania Polaków podczas II wojny światowej przez Niemców. Sprawnie wyszukuje informacje, na podany temat,</p>	<p>Uczeń zna przedstawicieli <i>Pokolenia Kolumbów</i> (Baczyński, Różewicz, Gajcy), potrafi wykazać tragizm ich losów, posługuje się pojęciem: katastrofizm historiozoficzny, apokalipsa spełniona, ocenia bohaterską postawę młodzieży polskiej w czasie II wojny światowej, odnosząc się do konkretnych postaci historycznych oraz ich</p>	

³ H. Olczak-Mordkowa

		w <i>Kamieniach na szaniec</i> . 8. Bohaterskie akcje Szarych Szeregów i walka z okupantem. 9. Akcja pod Aresenałem – redagujemy opis sytuacji.	przy wykorzystaniu TI (na temat Kolumbów – ze wskazaniem adresów internetowych). Kształcenie umiejętności redakcyjnych: notatka, plan wydarzeń, charakterystyka zbiorowa, opis sytuacji.	w tekście literackim, redaguje: – charakterystykę zbiorową, – opis sytuacji, – plan wydarzeń, starając się zachować ich wyznaczniki gatunkowe i poprawność stylistyczną, składniową, językową, ortograficzną i interpunkcyjną.	dokonań, redaguje prace literackie o charakterze krytycznym (esej na temat: Losy „Pokolenia Kolumbów” w czasie II wojny światowej na przykładzie wybranych utworów literackich – proza i poezja.)	gatunkowych: opowiadanie, opis sytuacji charakterystyka postaci literackiej, rozprawka, – stosuje zasady organizacji tekstu zgodne z wymogami gatunku, tworząc spójną pod względem logicznym i składniowym wypowiedź na zadany temat, – dokonuje starannej redakcji tekstu napisanego ręcznie, poprawia ewentualne błędy językowe, ortograficzne oraz interpunkcyjne.
5.	A. de Saint Exupéry, <i>Mały Książę</i>	10. <i>Mały Książę</i> – baśń dla dzieci czy powiastka filozoficzna dla dorosłych? O proveniencji utworu. 11. Świat okiem dziecka – wędrówki Małego Księcia i ocena dorosłych. 12. <i>Jeżeli chcesz mieć przyjaciela, oswój mnie</i> – uniwersalizm utworu. 13. Wywiad z Małym Księciem – ćwiczenia redakcyjne.	Wyjaśnienie przyczyn powstania utworu, jego antywojennej wymowy, określenie gatunku: powiastka filozoficzna. Praca z tekstem – uczniowie wyszukują w tekście inf. nt. podróży Małego Księcia, tworząc mapę mentalną – wpisują w poszczególne planety „filozofię życiową” dorosłych. Zajęcia metodą dramy – dotyczące przyjaźni – wyeksponowanie wszystkich sentencji zawartych w utworze dotyczących przyjaźni – ich uniwersalizm. Utrwalenie wiadomości o wywiadzie jako formie wypowiedzi.	Uczeń rozumie, na czym polega uniwersalizm utworu, wskazuje różnice między postrzeganiem świata przez dorosłych i dziecko. Docenia wartość prawdziwej przyjaźni, rozróżnia przyjaźń interesowną i bezinteresowną. Wskazuje cechy przyjaciela. Redaguje wywiad, starając się zachować poprawność w/w formy wypowiedzi.	Uczeń dostrzega filozoficzny charakter utworu, wyjaśnia, na czym polega jego uniwersalizm, potrafi z pamięci przytoczyć maksymy pochodzące z <i>Małego Księcia</i> i odnieść je do otaczającej rzeczywistości, skomentować; krytycznie ocenia wady nękające współczesne społeczeństwo. Redaguje poprawny, obszerny wywiad z bohaterem literackim, zachowując odpowiednią konwencję.	
6.		14.–15. Praca klasowa z literatury.	Tematy prac (do wyboru): 1. Jak mit ikaryjski funkcjonuje w świadomości pokoleń? Odnieś się do wybranych tekstów literackich i tekstów kultury. Jak ty oceniasz postawę Ikara? 2. Bohater <i>Kamieni na szaniec</i> , którego najbardziej podziwiam – charakterystyka. 3. Czy w dzisiejszych czasach łatwo jest znaleźć prawdziwego przyjaciela? Odnieś się do lektury <i>Mały Książę</i> oraz własnych refleksji. 4. Czy uważasz, że <i>Mały Książę</i> może być lekturą dla dzieci i dorosłych? Wykaż jego uniwersalizm. 5. Opisz wybraną przygodę <i>Małego Księcia</i> .			

VII. Niezwykli ludzie...

lp.	Treści nauczania/ Liczba godzin: 7 h	Proponowany temat lekcji	Wprowadzane pojęcia, zagadnienia, terminy, sposób realizacji materiału	Opis oczekiwanych osiągnięć ucznia		Wymagania wynikające z podstawy programowej
				podstawowych	ponadpodstawowych	
1.	R. Grave <i>Prace Heraklesa</i> , s. 77; <i>Malowidło wazowe</i> , s. 77; <i>Herakls walczący</i>	1. W krainie herosów – niezwykle czyny Heraklesa. 2. Jakie prace powinien wykonać	Próba odpowiedzi na pytanie: jakie cechy posiadali greccy herosi , wyjaśnienie frazeologizmu tytaniczny trud , kontynuacja tej tradycji w literaturze, poezji (poezja tyrtejska). Wskazanie prac	Uczeń potrafi wskazać przykłady zachowań postaci greckich herosów na przykładzie Heraklesa, nazywa cechy	Uczeń potrafi wskazać przykłady, wyjaśnić dążenie człowieka do fizycznej doskonałości, siły, pięknego charakteru (przykłady).	Uczeń: – wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu,

	z <i>hydrą</i> (rzeźba), s. 78	współczesny Herakles?	dokonanych przez Heraklesa. Utrwalenie wiadomości nt. frazeologizmów mitologicznych. Przygotowanie przez uczniów prezentacji Power Point <i>Postać Heraklesa w sztuce na przestrzeni wieków</i> . Praca w grupach – forum dyskusyjne: jakie prace powinien wykonać współczesny Herakles? Zad. dom. 1. Zaproszenie na spotkanie ze współczesnym Heraklesem. 2. Jak sądzisz, czy w XXI wieku na Ziemi potrzeba Heraklesa? Uzasadnij swoją wypowiedź, przywołując co najmniej dwa argumenty.	charakterystyczne dla herosa. Potrafi przytoczyć kilka prac wykonanych przez Heraklesa, zna mitologizmy związane z jego postacią: np. stajnia Augiasza, hydra, Amazonki. Uczeń chętny przygotowuje samodzielnie prezentację <i>Postać Heraklesa w sztuce na przestrzeni wieków</i> – wykorzystując znajomość TI oraz umiejętność wyszukiwania informacji w internecie. Redaguje zaproszenie, rozprawkę – starając się zachować ich wyróżniki.	Uzasadnia potrzebę człowieka bycia lepszym , szlachetnym, odnosząc się do bohaterów mitologii. Potrafi wykorzystać topos Heraklesa, by wskazać bolączki, które trapią współczesną ludzkość. Przygotowuje prezentację multimedialną pod hasłem: <i>Współczesny Herakles, który oczyszcza świat z nieprawości i zła</i> (prezentuje w niej wybitne postaci np. Jana Pawła II, Matkę Teresę z Kalkuty, J. Owsiana, M. Kotańskiego, Dalajlamę, De Bono – wykazując ich wkład w naprawę współczesnego świata).	– czerpie dodatkowe informacje z przypisu, – odróżnia informacje o faktach od opinii, – tworzy spójne wypowiedzi ustne (monologowe i dialogowe) oraz pisemne, – uczestniczy w dyskusji, uzasadnia własne zdanie, przyjmuje poglądy innych lub polemizuje z nimi, – przypisuje czytany utwór do właściwego rodzaju literackiego (epika, liryka, dramat), – rozróżnia narrację pierwszoosobową i trzecioosobową oraz potrafi określić ich funkcje w utworze, – stosuje związki frazeologiczne, których źródłem jest mitologia, – omawia na podstawie poznanych dzieł literackich i innych tekstów kultury podstawowe, ponadczasowe zagadnienia egzystencjalne, np. przyjaźń, śmierć, cierpienie, lęk, nadzieja, poczucie wspólnoty, solidarność, sprawiedliwość; dostrzega i poddaje refleksji uniwersalne wartości humanistyczne, – wskazuje funkcje użytych w utworze środków stylistycznych, – omawia funkcje elementów konstrukcyjnych utworu.
2.	J. Parandowski <i>Tezeusz</i> , s. 85	3. Po nitce do kłębka – historia Tezeusza...	Streszczenie mitu, wskazanie niezwykłych czynów Tezeusza (wykazanie podobieństwa z Heraklesem), wyjaśnienie mitologizmu: nić Ariadny, po nitce do kłębka, labirynt. Zad. dom. Zredaguj zdania z poznanymi na lekcji mitologizmami.	Potrafi opowiedzieć mit, zachowując chronologię wydarzeń, dostrzega podobieństwo między Heraklesem i Tezeuszem, prawidłowo interpretuje poznane na zajęciach mitologizmy.	Uczeń dostrzega uniwersalizm mitu, potrafi go omówić, zinterpretować. Swobodnie posługuje się poznanymi związkami frazeologicznymi wywodzącymi się z mitu – potrafi się odnieść do innych mitów, z którymi są związane.	
3.	T. Zieliński <i>Olimpia i jej igrzyska</i> , s. 88; fot. <i>Ruiny świątyni w Olimpii</i> , s. 88; Kszt, jęz. <i>List otwarty</i> , s. 163; K. Wierzyński <i>Dyskobol</i> , s. 90; Myron <i>Dyskobol</i> , s. 91	4. Zmagania sportowe gwarancją nieśmiertelności? <i>Olimpia i jej igrzyska</i> . 5. List otwarty – o zachowanie idei fair play w sporcie. Regulamin dobrego kibica. 6. Duma zwycięzcy – <i>Dyskobol</i> K. Wierzyńskiego.	Historia igrzysk olimpijskich. „Pokój boży” i jego funkcja. Pierwsze dyscypliny sportowe. Znaczenie słowa olimpiada – dawniej i dziś. Wyjaśnienie pojęć: gimnazjon, pentalon. Przejścia sportowców i obserwatorów – opis przeżyć wewnętrznych. Analiza i interpretacja wiersza K. Wierzyńskiego. Zad. dom. 1. Ułóż <u>regulamin</u> kibica zawodów sportowych. 2. Wyjaśnij, kim byli: Pigmalion i Galatea.	Uczeń wie, skąd wywodzi się idea igrzysk olimpijskich, potrafi wymienić najstarsze dyscypliny sportowe, tłumaczy pojęcia: fair play, olimpiada. Nazywa uczucia zmagania sportowych. Korzystając z pomocy nauczyciela, redaguje list otwarty, regulamin. Wie, kim był Pigmalion i Galatea.	Zna historię igrzysk olimpijskich, potrafi wytłumaczyć ich ideę, odnieść się do współczesnych zmagania sportowców, dokonać oceny ich postawy. Sprawnie analizuje tekst poetycki, posługując się prawidłowo pojęciami z poetyki. Samodzielnie redaguje list otwarty, regulamin.	

4.	Test, s. 95	7. Czas sprawdzić naszą wiedzę... – test.	Zadania WW i KO dotyczące motywu ikaryjskiego w kulturze oraz olimpiady.	Uczeń rozwiązuje test poprawnie minimum w 40%, powyżej 50%	Uczeń rozwiązuje test poprawnie co najmniej w 80%.
----	-------------	---	--	--	--

VIII. Narodziny literatury...

lp.	Treści nauczania/ Liczba godzin: 16 h	Proponowany temat lekcji	Wprowadzane pojęcia, zagadnienia, terminy, sposób realizacji materiału	Opis oczekiwanych osiągnięć ucznia		Wymagania wynikające z podstawy programowej
				podstawowych	ponadpodstawowych	
1.	T. Zieliński <i>Narodziny literatury</i> , s. 100; Homer <i>Inwokacja</i> , s. 103; <i>Tarcza Achillesa</i> , s. 105; <i>Pojedynek</i> , s. 109; P. Rubens <i>Sąd Parysa</i> , s. 104; Fragm. filmu <i>Troja</i> i fragm. filmu <i>Odyseja</i> (Odyseusz w Hadesie, między Scyllą i Charybdą); Homer, <i>W kraju Feaków</i> , s. 15	1. Narodziny epiki – Homer i jego eposy. 2. Bohaterowie homeryccy – Achilles i Hektor. 3. Epos jako gatunek antyczny – wyznaczniki gatunkowe. 4. Homo viator – Odys w krainie Feaków. 5. Współczesne wyobrażenia o losach Odyseusza – oglądamy fragm. filmu „Troja”. 6. Cechy epiki – utrwalenie wiadomości.	Wykład na temat narodzin epiki i Homera. Analiza i interpretacja fragm. „Iliady”; tropy poetyckie i ich funkcja – porównanie homeryckie, metrum greckie, epos jako gatunek, jego wyznaczniki; wprowadzenie pojęcia inwokacja . Wprowadzenie pojęcia: homo viator , plan odtwórczy ukazujący wędrowkę Odyseusza, frazeologizmy: Itaka, wierna Penelopa, znaleźć się między Scyllą i Charybdą, syreni śpiew, pięta Achillesa, koń trojański . Utrwalenie wiadomości o podstawowych wyróżnikach epiki.	<u>Uczeń potrafi połączyć fakty historyczne z opisem wydarzeń</u> w eposie; <u>potrafi wskazać cechy bohaterów homeryckich, odtworzyć przebieg pojedynku</u> Achillesa i Hektora; potrafi wskazać w tekście porównania homeryckie; <u>zna podstawowe cechy eposu</u> . Zna pojęcie homo viator – podaje przykłady bohaterów literackich, których poznajemy podczas wędrowki. Rozumie sens poznanych na zajęciach frazeologizmów mitologicznych związanych z twórczością Homera. Zna podstawowe cechy epiki.	Uczeń <u>rozumie</u> sens apoteozy wydarzeń. Swobodnie operuje toposami mitologicznymi, np. homo viator, odwołując się do literatury antycznej, potrafi wyjaśnić zasady funkcjonowania metrum greckiego. Dokonuje przekładu intersemiotycznego treści związanych z postacią Odysa (epos i film), wskazuje podobieństwa i różnice w kreowaniu postaci Odyseusza.	Uczeń: – wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu, – czerpie dodatkowe informacje z przypisu, – odróżnia informacje o faktach od opinii, – tworzy spójne wypowiedzi ustne (monologowe i dialogowe) oraz pisemne, – uczestniczy w dyskusji, uzasadnia własne zdanie, przyjmuje poglądy innych lub polemizuje z nimi, – przypisuje czytany utwór do właściwego rodzaju literackiego (epika, liryka, dramat); – rozróżnia narracje pierwszoosobową i trzecioosobową oraz potrafi określić ich funkcje w utworze, – stosuje związki frazeologiczne, których źródłem jest mitologia, – omawia na podstawie poznanych dzieł literackich i innych tekstów kultury podstawowe, ponadczasowe zagadnienia egzystencjalne, np. przyjaźń, śmierć, cierpienie, lęk, nadzieja, poczucie wspólnoty, solidarność, sprawiedliwość;
2.	L. Staff, <i>Odys</i> s. 121; K. Kawafis, <i>Itaka</i> s. 122; E. Stachura, <i>Wędrowką życie jest człowieka</i> s. 124; A. Mickiewicz, <i>Pan Tadeusz</i> – inwokacja s. 126	7. Topos wędrowki w literaturze współczesnej – <i>Odys</i> , <i>Itaka</i> , <i>Wędrowką życie jest człowieka</i> . 8. Litwa jako Itaka dla emigrantów polskich? Rola inwokacji w <i>Panu Tadeuszu</i> . 9. Piękno żywego słowa... To Polak umieć powinien! Recytujemy inwokację.	Topos wędrowki w literaturze; przypomnienie pojęcia homo viator , analogie między omawianymi utworami, znaczenie frazeologizmów: Itaka, zejść na manowce; Analiza i interpretacja fragmentu <i>Pana Tadeusza</i> – inwokacji, wprowadzenie pojęć: nostalgia, wiersz sylabotoniczny – wskazanie jego cech. Zad. dom. Naucz się na pamięć inwokacji.	Rozumie frazeologizmy: Itaka, zejść na manowce. Zna podstawowe cechy liryki i epiki. Odróżnia w/w rodzaje literackie. Analizuje i interpretuje fragment utworu A. Mickiewicza, wyjaśnia na czym polega podobieństwo Litwy do Itaki dla emigrantów polskich. Recytuje z pamięci fragment utworu Mickiewicza.	Potrafi wyjaśnić metaforyczny sens życia człowieka jako wędrowki. Prawidłowo interpretuje fragment <i>Pana Tadeusza</i> , wzbogacając swoją wypowiedź o kontekst historyczny, pięknie recytuje inwokację.	
3.	Tyrtajos <i>Rzecz to piękna...</i> , s. 128; Safona <i>Do Afrodyty</i> ,	10. Narodziny liryki – poeci eolscy (Tyrtajos, Safona,	Wykład na temat narodzin liryki, twórczości poetów eolskich – analiza wierszy Tyrtajosa, Safony, Anakreonta.	Uczeń określa poprawnie typ liryki , wskazuje jej cechy, potrafi przytoczyć nazwiska	Zna i nazywa wszystkie cechy liryki i epiki , dostrzegając ich	

	s. 131; M. Pawlikowska- Jasnorzewska <i>Róże dla Safony</i> , s. 132; <i>Anakreont Słodki bój</i> , s. 133; J. Kochanowski <i>Do Anakreonta</i> , s. 134	Anakreont).	Przypomnienie pojęcia poezja tyrtejska, powtórzenie wiadomości o pieśni jako gatunku literackim; patos i dydaktyzm utworu; liryka patriotyczna (apelująca) i jej cechy. Usyst. wiadomości o liryce – typy liryki, tropy poetyckie, budowa.	poetów eolskich, dostrzega ich wpływ na dalszy rozwój liryki. Dokonuje analizy i interpretacji omawianych utworów, korzystając ze wskazówek nauczyciela. Zna podstawowe środki poetyckie, takie jak: epitet, metafora, animizacja, personifikacja, zdrobnienie, zgrubienie, pytanie retoryczne, onomatopeja. Omawia wersyfikację, korzystając ze wskazówek nauczyciela.	odmienność. Swobodnie analizuje teksty literackie poetów eolskich, zna cechy poezji tyrtejskiej, anakreontyków, twórczość Safony. Wykazuje się bardzo dobrą znajomością terminologii z zakresu poetyki, ma świadomość funkcji poszczególnych tropów poetyckich w utworze literackim.	dostrzega i poddaje refleksji uniwersalne wartości humanistyczne, – wskazuje funkcje użytych w utworze środków stylistycznych – omawia funkcje elementów konstrukcyjnych utworu, – rozróżnia gatunki publicystyczne prasowe, radiowe i telewizyjne (artykuł, wywiad, reportaż), – wskazuje elementy dramatu, takie jak: akt, scena, tekst główny, tekst poboczny, monolog, dialog.
4.	J. Parandowski <i>Dionizos</i> , s. 135; M. Hanczakowski <i>Narodziny tragedii</i> , s. 137; Ajschylos <i>Prometeusz w okowach</i> , s. 141; Kszt. jęz. <i>Dziennik</i> , s. 172; Podr. kształt. jęz. <i>Dyskusja</i> , s. 148; I. Iredyński <i>Jasny pokój dziecinny</i> , s. 142	11. Narodziny tragedii antycznej. 12. Cechy tragedii antycznej na przykładzie <i>Prometeusza w okowach</i> . 13. Adaptacja tekstu literackiego – cechy słuchowiska na przykładzie <i>Jasnego pokoju dziecinnego</i> I. Iredyńskiego.	Wprowadzenie wiadomości o narodzinach tragedii, jej twórcach, strukturze, funkcji. Cechy tragedii antycznej na przykładzie <i>Prometeusza w okowach</i> . List otwarty i jego cechy. Pojęcia: prometeizm, bunt prometejski. Utrwalenie wiadomości o rodzajach lit. i pierwszych twórcach. Wprowadzenie pojęć: adaptacja tekstu literackiego, słuchowisko , praca z tekstem, omówienie treści i przesłania utworu, wskazanie cech słuchowiska. Zad. dom. Gdzie możesz sprawdzić program (ramówkę): – stacji radiowych, – stacji telewizyjnych? Wysłuchaj dowolnej audycji radiowej i napisz krótką recenzję.	Uczeń wie, że tragedia wywodzi się z dionizjów. Zna budowę tragedii i podst. pojęcia: khatarsis, fatum, wina tragiczna, konflikt tragiczny. Wie, kim był Prometeusz, rozumie pojęcie prometeizm. Redaguje list otwarty, korzystając z pomocy n-la. Rozróżnia rodzaje literackie – wykazuje podstawowe różnice między nimi. Wyjaśnia, czym jest adaptacja tekstu literackiego, słuchowisko – podaje jego cechy. Redaguje recenzję wybranej audycji radiowej.	<u>Uczeń zna proveniencje tragedii</u> i cechy tragedii antycznej. Zna pierwszych twórców, wskazuje cechy tragedii antycznej w utworze Ajschylosa; <u>wyjaśnia</u> , na czym polega dramat Prometeusza – uniwersalizm postaci, <u>podaje analogiczne przykłady</u> . Biegłe rozróżnia rodzaje literackie – swobodnie wyszukuje w tekście ich cechy. Redaguje recenzję ulubionej audycji radiowej, posługując się pięknym językiem literackim.	
5.	Test, s. 155	14.–15. Usystematyzowanie wiadomości o rodzajach literackich.	Terminy, zagadnienia, pojęcia dotyczące narodzin rodzajów literackich, zadania WW, KO.	Uczeń rozróżnia rodzaje literackie, wie, kto jest ich twórcą, potrafi wskazać ich charakterystyczne cechy.	Uczeń wykazuje się usystematyzowaną wiedzą o rodzajach literackich, odnosząc się swobodnie do wybranych utworów, wskazując topoty i motywy, które w nich się pojawiały i na stałe funkcjonują w kulturze.	

IX. Twórca i sława... (4 h)						
lp.	Treści nauczania/ Liczba godzin: 4 h	Proponowany temat lekcji	Wprowadzane pojęcia, zagadnienia, terminy, sposób realizacji materiału	Opis oczekiwanych osiągnięć ucznia		Wymagania wynikające z podstawy programowej
				podstawowych	ponadpodstawowych	
1.	Horacy <i>Exegi monumentum...</i> , s. 160; <i>Non usitata...</i> s. 161,	1.–2. Marzenia o nieśmiertelności – motyw „non omnis moriar” w twórczości Horacego”.	Informacje na temat Horacego – ważne wydarzenia z życia poety i ich odzwierciedlenie w utworze. Pieśń/oda jako gatunek. Analiza i interpretacja wiersza Horacego. Topos <i>non omnis moriar</i> oraz <i>exegi monumentum aere perenius</i> .	Uczeń <u>zna cechy pieśni</u> jako gatunku literackiego. Potrafi wyjaśnić, w jaki sposób poeta pojmuje nieśmiertelność – dostrzega związek ze starożytnym wyobrażeniem o śmierci. Wskazuje elementy autobiograficzne w utworze Horacego. Omawia budowę utworu.	<u>Dokonyuje samodzielnej analizy i interpretacji ody Horacego; zna jej wyznaczniki gatunkowe</u> ; przywołuje motyw <i>non omnis moriar</i> w twórczości poety. Zna i wyjaśnia pojęcie: <i>aurea mediokritas</i> , wskazuje cechy filozofii horacjańskiej.	Uczeń: – tworzy spójne wypowiedzi ustne (monologowe i dialogowe) oraz pisemne, – uczestniczy w dyskusji, uzasadnia własne zdanie, przyjmuje poglądy innych lub polemizuje z nimi, – przypisuje czytany utwór do właściwego rodzaju literackiego (epika, liryka, dramat), – rozróżnia narrację pierwszoosobową i trzecioosobową oraz potrafi określić ich funkcje w utworze, – omawia na podstawie poznanych dzieł literackich i innych tekstów kultury podstawowe, ponadczasowe zagadnienia egzystencjalne, np. śmierć, nadzieja,; dostrzega i poddaje refleksji uniwersalne wartości humanistyczne, – wskazuje funkcje użytych w utworze środków stylistycznych, – uwzględnia w interpretacji potrzebne konteksty, np. biograficzny, historyczny.
2.	W. Szymborska <i>Radość pisania</i> , s. 173; C. Monet <i>Impresja – wschód słońca</i> , s. 174	3. <i>Radość pisania</i> – W. Szymborska o satysfakcji płynącej z tworzenia poezji.	Analiza i interpretacja wiersza Szymborskiej. Wykazanie roli środków poetyckich, nastroju w utworze, cechy wiersza wolnego. Wykazanie związku między utworem Horacego i Szymborskiej. Analiza obrazu C. Moneta – dostrzeganie jego związku z analizowanym utworem. Zad. dom. Notatka – ćw. 9, s. 174	Uczeń określa podmiot liryczny, temat rozważań w utworze, dostrzega dystans i ironię, wskazuje związek wiersza noblistki z odą Horacego. Rozumie, czym jest akt tworzenia – dostrzega jego ulotność, niepowtarzalność. Zna pojęcie: impresjonizm.	Uczeń potrafi samodzielnie skonstruować pełną analizę i interpretację wiersza Szymborskiej, odnosząc się do innych tekstów kultury, traktujących o akcie twórczym, ulotności chwili, wrażenia – dokonuje przekładów intersemiotycznych (malarstwo, poezja, proza).	
3.	S. Mateja <i>Rzymskie Koloseum</i> , s. 174; <i>Koloseum</i> , (fot.) s. 175; J.M. Bocheński <i>Cywilizacja europejska</i> , s. 177	4. Rzymskie Koloseum i cywilizacja europejska.	Analiza i interpretacja obu tekstów jako chwilarrefleksji nad spuścizną antyczną. Praca uczniów z tekstem pod kierunkiem nauczyciela. Samodzielne sporządzanie notatki. Uczniowie najslabsi otrzymują „zadanie z luką” i uzupełniają tekst notatki, wyszukując odpowiednie informacje. Zad. dom. Rozwiąż test na stronach 179 – 180, przepisuj do zeszytu definicję literatury ze str. 181.	Uczeń wie, czym jest Koloseum, zna pochodzenie przysłowia „Pecunia non olet”, eksponuje czynniki, które miały wpływ na rozwój cywilizacji europejskiej. Sprawnie wyszukuje w tekście określone informacje. Korzystając ze wskazówek nauczyciela, tworzy definicję wyrazu „dziedzictwo”.	Uczeń analizuje omawiane teksty kultury, posługując się cytatami na poparcie swojej wypowiedzi, dostrzega ciągłość kulturową wynikającą z przyswojenia sobie przez współczesną cywilizację dorobku kulturowego antyku. Wskazuje wszystkie składniki kultury antycznej.	
X. Biblia – skarbnica mądrości i prawd o naturze ludzkiej...						
lp.	Treści nauczania/ Liczba godzin: 13 h	Proponowany temat lekcji	Wprowadzane pojęcia, zagadnienia, terminy, sposób realizacji materiału	Opis oczekiwanych osiągnięć ucznia		Wymagania wynikające z podstawy programowej
				podstawowych	ponadpodstawowych	
1.	A. Świderkówna <i>Po co czytać Biblię</i> ,	1. Biblia – skarbnica mądrości.	Analiza i interpretacja tekstu Świderkówny. Krzyżówki dramowe.	Uczeń potrafi wskazać <u>podmiot liryczny, adresata</u> ;	Uczeń dostrzega <u>zjawisko znieczulicy społecznej</u> ,	Uczeń: – wyszukuje potrzebne

	<p>s. 250; Św. Paweł z Tarsu <i>Hymn o miłości</i>, s. 194; Cz. Miłosz <i>Miłość</i>, s. 197; Cz. Miłosz <i>Nadzieja</i>, s. 198; Biblia <i>Upadek pierwszych ludzi</i>, s. 199; <i>Kain i Abel</i>, s. 204; Rembrandt <i>Kain zabija Abła</i>, s. 204; K. Iłakowiczówna <i>Kain i Abel</i>, s. 206; W. Szyborska <i>Nic dwa razy</i>, s. 203</p>	<p>2. Hymny w Biblii i lit. współczesnej. 3. Recytacja fragmentu <i>Hymnu o miłości</i> 4. Zawieść źródłem zła – przypowieści o Kainie i Ablu oraz Judaszu. 5. Wiersz W. Szyborskiej <i>Nic dwa razy</i> jako komentarz do postępowania człowieka.</p>	<p>Drama – uświadomienie uczniom dominacji egotyzmu, wygodnictwa i obojętności wobec problemów drugiego człowieka. Hymn jako gatunek – apoteoza Boga, miłości jako najważniejszych wartości w życiu człowieka. List duszpasterski i list otwarty – ich funkcja parenetyczno-apelująca. Wyeksponowanie wartości etyczno-moralnych ważnych w życiu człowieka. Moralny sens przypowieści o Kainie i Ablu, Judaszu, synu marnotrawnym i miłosiernym Samarytaninie. Cechy przypowieści. Frazeologizmy: kainowe piętno. Analiza i interpretacja wiersza Szyborskiej.</p>	<p><u>zna i rozumie</u> pojęcia: list otwarty, list duszpasterski, korzystając z tekstu, <u>potrafi wskazać przykłady negatywnych zachowań</u> człowieka – cytaty. Wie, jaką funkcję pełnią hymny. Zna i prawidłowo interpretuje najbardziej znane motywy biblijne.</p>	<p><u>piętnuje je, podaje liczne przykłady, dostrzega</u> wychowawczy i parenetyczny aspekt przesłania utworów, łącząc ich tematykę w logiczną całość, swoisty tryptyk: negacja, pouczenie, przesłanie. <u>Sprawnie wykazuje</u> charakterystyczne cechy psalmu, hymnu, przypowieści, poezji lingwistycznej, wiersza wolnego w konkretnych utworach literackich. <u>Samodzielnie analizuje i interpretuje</u> teksty literackie, wykazując się bardzo dobrą znajomością pojęć z teorii literatury. Redaguje przemówienie lub charakterystykę postaci, dokonując krytycznej oceny i umiejętnie argumentując w celu uzasadnienia swojego zdania. <u>Zna i właściwie interpretuje motywy biblijne</u> – potrafi je przywołać jako argument w dyskusji.</p>	<p>informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu, – czerpie dodatkowe informacje z przypisu, – odróżnia informacje o faktach od opinii, – tworzy spójne wypowiedzi ustne (monologowe i dialogowe) oraz pisemne, – rozumie pojęcie stylu, rozpoznaje styl potoczny, artystyczny, – rozpoznaje czytany utwór jako: hymn, – uczestniczy w dyskusji, uzasadnia własne zdanie, przyjmuje poglądy innych lub polemizuje z nimi, – przypisuje czytany utwór do właściwego rodzaju literackiego (epika, liryka, dramat); – rozpoznaje czytany utwór jako: przypowieść, – rozróżnia narrację pierwszoosobową i trzecioosobową oraz potrafi określić ich funkcje w utworze, – stosuje związki frazeologiczne, których źródłem jest mitologia, – omawia na podstawie poznanych dzieł literackich i innych tekstów kultury podstawowe, ponadczasowe zagadnienia egzystencjalne, np. przyjaźń, śmierć, cierpienie, lęk, nadzieja, poczucie wspólnoty, solidarność, sprawiedliwość; dostrzega i poddaje refleksji uniwersalne wartości humanistyczne, – wskazuje funkcje użytych</p>
2.	<p>E. Stachura <i>Człowiek człowiekowi...</i>, s. 207; <i>Judasz</i>, s. 208; Giotto di Bondone <i>Pocałunek Judasza</i>, s. 208; A. Montovani <i>Judasz oddający srebrniki kapłanom</i>, s. 209</p>	<p>6. Postawy moralne i etyczne współczesnego człowieka – E. Stachura <i>Człowiek człowiekowi</i>.</p>	<p>Krzyżówka dramowa do hasła; <i>człowiek</i> – jako wprowadzenie do tematu, odczytanie wiersza, analiza – ocena postaw współczesnego człowieka – poezja współczesna. Cechy poezji lingwistycznej, wiersza wolnego. Zad. dom. Czy zgadzasz się ze stwierdzeniem, że we współczesnym świecie rządzą wilcze prawa? Napisz rozprawkę.</p>	<p>Uczeń dostrzega wady współczesnego społeczeństwa, rozróżnia dobro i czyny naganne moralnie. Wskazuje pozytywne i negatywne cechy człowieka, rozpoznaje zabieg poetycki polegający na zastosowaniu trybu rozkazującego – dostrzega swoisty <i>dekalog</i> zawarty w wierszu. Potrafi zredagować rozprawkę.</p>		
3.	<p><i>Przypowieść o siewcy</i>, s. 216; <i>Syn marnotrawny</i>, s. 217; Rembrandt <i>Syn marnotrawny</i>, s. 217; <i>Miłosierny samarytanin</i>, s. 219; Rembrandt <i>Dobry samarytanin</i>, s. 219; A. Kamińska <i>Sąd Salomona</i>, s. 220</p>	<p>7. Jaką funkcję pełnią przypowieści o siewcy, synu marnotrawnym i miłosiernym samarytaninie? 8. Czy łatwo być sprawiedliwym? <i>Sąd Salomona</i>.</p>	<p>Analiza przypowieści – dostrzeżenie jej warstwy dosłownej i metaforycznej, samodzielne sporządzanie notaki (pod kierunkiem nauczyciela). Zad. dom. Jaka chwila została uwieczniona na obrazie Rembrandta? Opisz w 5–8 zdaniach złożonych. Samodzielna praca z tekstem na lekcji. Jak powinno wyglądać dobre streszczenie? Zasady. Uczniowie samodzielnie streszczają tekst <i>Sąd Salomona do zeszytu</i>. Najsłabszych wspiera nauczyciel.</p>	<p>Zna cechy gatunkowe przypowieści, wskazuje ich parenetyczny i uniwersalny charakter. Zna przynajmniej 3 przypowieści – potrafi je opowiedzieć. Poprawnie interpretuje przypowieści oraz zawarte w nich biblizmy: syn marnotrawny, siewca, miłosierny samarytanin. Rozumie zwrot: salomonowy wyrok. Potrafi zredagować streszczenie.</p>		

4.	E. Stachura <i>Prefacja</i> , s. 222; L. Tiepolo, <i>Żeby człowiek był człowiekiem, Żeby człowiek w życiu onym sprawiedliwym był i godnym...</i> , s. 223; Matka Teresa z Kalkuty <i>Hymn na cześć życia</i> , s. 224	9.–10. <i>Żeby człowiek w życiu onym sprawiedliwym był i godnym... – Prefacja</i> E. Stachury.	Wyjaśnienie pojęcia: prefacja . Wykazanie związku między religijnym rozumieniem człowieczeństwa a postawą etyczno-moralną nie tylko chrześcijan. Wskazanie analogii między wierszem Stachury, obrazami Tiepolo i <i>Hymnem</i> Matki Teresy z Kalkuty. Zad. dom. Przepisz hymn (s. 224) do zeszytu, odpowiedz na pytanie 2, s. 225.	Uczeń zna i rozumie pojęcie: prefacja; dostrzega, jakie przesłanie zawarte jest w wierszu, umie ocenić postawy naganne i godne pochwały. Dostrzega związek między tekstem Stachury i Matki Teresy z Kalkuty oraz obrazami Tiepolo.	Uczeń dostrzega uniwersalizm rozważań Stachury, jako kontynuację biblijnej myśli dotyczącej postawy dobrego chrześcijanina. Wskazuje cechy ludzkie, które decydują o tym, że człowiek zasługuje na miano <i>sprawiedliwego i godnego</i> . Swobodnie wyodrębnia środki poetyckie zawarte w utworze, omawia poprawnie jego budowę.	w utworze środków stylistycznych;
5.	T. Różewicz <i>List do ludożerców</i> , s. 227; S. Dali <i>Kanibal</i> , s. 227	11. <i>List do ludożerców</i> wołaniem o człowieczeństwo.	Scenki dramowe: ludożerca na polowaniu, ludożerca zabijający ofiarę, taniec zwycięstwa. Synonimy do słowa ludożerca. List otwarty i jego cechy. Określenie cech ludożercy . Pytanie: czy my jesteśmy ludożercami? Odczytanie tekstu – analiza i interpretacja utworu. Wprowadzenie inf. nt. przemówienia. Zad. dom. 1. Przepisz tekst wiersza Różewicza, zamieniając 2 os. lm. czasowników na 1 os. lp. 2. Zredaguj przemówienie: <i>Nie bądźmy ludożercami, spójrzmy życzliwie na drugiego człowieka</i> .	Uczeń zna i rozumie pojęcia: kanibal, ludożerca – w sensie dosłownym, metaforycznym. Wskazuje cechy ludożercy, eksponuje egoizm współczesnego człowieka, piętnując go. Potrafi rozpoznać i określić występujące w tekście czasowniki oraz zmienić ich formę. Zna cechy przemówienia. Redaguje przemówienie, starając się zastosować wszystkie wyróżniki w/w formy wypowiedzi.	Uczeń samodzielnie analizuje i interpretuje wiersz Różewicza, komentuje postawy współczesnego człowieka, jego skłonność do egocentryzmu, potrafi odnieść się do sytuacji w Polsce w latach 70.–80., przytaczając odpowiednie fragmenty wiersza i komentując. Redaguje poprawnie przemówienie.	
6.	Test, s. 211 + pytania przygotowane przez nauczyciela	12.–13. Czy znamy motywy biblijne? Test.	Utrwalenie wiadomości o Biblii i jej funkcji kulturotwórczej.	Uczeń zna podstawowe terminy, topoty pochodzące z Biblii, potrafi je wyjaśnić – rozumie ich potoczne znaczenie.	Uczeń wykazuje się szeroką znajomością motywów biblijnych, potrafi je wykorzystywać, uzasadniając i argumentując swoje stanowisko, dostrzega topoty biblijne w literaturze i kulturze późniejszych epok.	

XI. Dział tematyczny: W kręgu kultury średniowiecza...

lp.	Treści nauczania/ Liczba godzin: 15 h	Proponowany temat lekcji	Wprowadzane pojęcia, zagadnienia, terminy, sposób realizacji materiału	Opis oczekiwanych osiągnięć ucznia		Wymagania wynikające z podstawy programowej
				podstawowych	ponadpodstawowych	
1.	Materiał przygotowany przez	1.–2. W kręgu kultury średniowiecza.	Ogólne informacje na temat czasu trwania epoki, filozofii, sposobu postrzegania	Uczeń potrafi określić czas trwania epoki; rozumie, na	Potrafi samodzielnie omówić tło kulturowo-	Uczeń: – wyszukuje w wypowiedzi

	nauczyciela – informacje o epoce.		świata, wzorców osobowych, dominującej roli łaciny; drabiny feudalnej – wykład nauczyciela, notatka w zeszytcie. Zad. dom. Kim był św. Franciszek – sporządź notatkę, podaj źródła, z których korzystaleś.	czym polega uniwersalizm literatury; wyjaśnia, czym jest drabina feudalna; wskazuje główne wzorce osobowe literatury średniowiecznej. Sporządza biogram św. Franciszka, podając źródło. Potrafi wymienić filozofów średniowiecznych (św. Tomasz, św. Augustyn, św. Franciszek)	-filozoficzne epoki, wykazać charakterystyczne zjawiska, zna i rozumie pojęcia: <i>ars bene moriendi</i> , <i>preparatio ad mortem</i> , <i>dance macabre</i> , <i>memento mori</i> , <i>ad majorem dei gloriam</i> . Sporządza pełny biogram św. Franciszka, wyjaśnia zasady filozofii franciszkańskiej.	potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu, – czerpie dodatkowe informacje z przypisu, – odróżnia informacje o faktach od opinii, – tworzy spójne wypowiedzi ustne (monologowe i dialogowe) oraz pisemne, – uczestniczy w dyskusji, uzasadnia własne zdanie, przyjmuje poglądy innych lub polemizuje z nimi, – przypisuje czytany utwór do właściwego rodzaju literackiego (epika, liryka, dramat); – rozpoznaje czytany utwór jako: przypowieść, – rozróżnia narrację pierwszoosobową i trzecioosobową oraz potrafi określić ich funkcje w utworze, – stosuje związki frazeologiczne, których źródłem jest mitologia, – omawia na podstawie poznanych dzieł literackich i innych tekstów kultury podstawowe, ponadczasowe zagadnienia egzystencjalne, np. przyjaźń, śmierć, cierpienie, lęk, nadzieja, poczucie wspólnoty, solidarność, sprawiedliwość; dostrzega i poddaje refleksji uniwersalne wartości humanistyczne, – wskazuje funkcje użytych w utworze środków stylistycznych, – uwzględnia w analizie
2.	Św. Franciszek <i>Kwiatki św. Franciszka</i> , s. 256	3. Boży biedaczyna i jego filozofia życiowa. 4. Styl biblijny – redagujemy kazanie w imieniu św. Franciszka (praca w grupach).	Informacje o św. Franciszku – utrwalenie pojęcia biogram ; wprowadzenie pojęć; franciszkanizm, bracia mniejsi. Ustne przekazanie treści zawartych w kazaniu św. Franciszka. <u>Ćwiczenia redakcyjne na lekcji</u> : przeredaguj kazanie św. Franciszka wygłoszone do ptaków w taki sposób, by było skierowane do ludzi. Zad. dom. Przeczytaj teksty ze, s. 259 i 261.	Uczeń zna pojęcia: franciszkanizm, panteizm, bracia mniejsi, biogram. Potrafi opowiedzieć treść kazania św. Franciszka, zachowując chronologię. Dokonuje celowych zabiegów redakcyjnych na wskazanym tekście.	Uczeń zna i rozumie zasady filozofii franciszkańskiej, potrafi ją porównać z filozofią św. Tomasza i św. Augustyna; uzasadnia, dlaczego św. Franciszek jest uznawany za patrona ekologów. Wykazuje związek życia św. Franciszka z jego filozofią.	
3.	T. Boy-Żeleński <i>Epopeja francuska</i> , s. 259; <i>Pieśń o Rolandzie</i> , s. 261	5. Rycerz średniowieczny i etos rycerski we fragm. <i>Pieśni o Rolandzie</i> .	Patetyczny i parenetyczny charakter literatury średniowiecznej. Cechy rycerza średniowiecznego – etos rycerski i kodeks honorowy. Powtórzenie wiadomości o eposie. Środki poetyckie służące gloryfikacji i sakralizacji bohatera. Teatralizacja śmierci Rolanda – analogia ze śmiercią Chrystusa. Zad. dom. Zredaguj kodeks rycerza średniowiecznego i kodeks współczesnego rycerza.	Uczeń potrafi omówić wydarzenia opisane we fragmencie pieśni, kojarzy je z wydarzeniami historycznymi, nazywa cechy Rolanda, wskazuje cechy średniowiecznego rycerza, zna i rozumie pojęcia: etos rycerski, kodeks rycerski. Zna obowiązki wasala. Wyszukuje w tekście cechy typowe dla eposu. Dostrzega dydaktyzm i patos w opisie wydarzeń.	Uczeń dostrzega podobieństwo Rolanda do bohaterów homeryckich, wskazuje cechy typowe dla eposu w analizowanym tekście, przytacza fragmenty tekstu, środki poetyckie służące gloryfikacji i sakralizacji bohatera (łączy je z mentalnością ludzi średniowiecza); posługuje się terminami: <i>preparatio ad mortem</i> , <i>ars bene moriendi</i> .	
4.	H. Sienkiewicz <i>Krzyżacy</i> ⁴ J. Długosy <i>Roczniki, czyli kroniki sławnego królestwa polskiego</i> , s. 318; A. Ford <i>Krzyżacy</i> –	6. Geneza <i>Krzyżaków</i> . 7. Obyczaje dworskie i rycerskie w <i>Krzyżakach</i> . 8. <i>Krzyżacy</i> a rycerstwo polskie – konfrontacja.	Geneza utworu. Wprowadzenie pojęć: mit kompensacyjny, utwór „ku pokrzepieniu serc”; powieść historyczna i jej wyznaczniki gatunkowe. Analiza świata przedstawionego w utworze; narrator, typ narracji, praca z tekstem: obyczaje dworskie i rycerskie;	Uczeń zna treść utworu, wskazuje główne wątki, wskazuje cechy powieści historycznej. Potrafi umiejscowić w czasie i historii opisywane wydarzenia, rozróżnia	Uczeń potrafi dokonać krytycznej oceny <i>Krzyżaków</i> i rycerstwa polskiego oraz stosunków polsko-krzyżackich w okresie średniowiecza, przywołując kontekst	

⁴ Tekstu nie ma w podręczniku.

	<p>fragm.filmu; J. Matejko <i>Bitwa pod Grunwaldem</i>⁵</p>	<p>9. Jurand i Zbyszko – charakterystyka postaci. 10. Zbyszko i Danuśka – wątek miłosny w <i>Krzyżakach</i>. 11.–13. Oglądamy adaptację filmową powieści H. Sienkiewicza w reżyserii A. Forda.</p>	<p>wyszukiwanie cytatów charakteryzujących Krzyżaków i Polaków, losy Juranda, wątek miłosny (Zbyszko, Danuśka, Jagienka). Porównanie różnych form przekazu: powieść, film, obraz Matejki, fragm. kroniki Długosza.</p>	<p>postacie fikcyjne i historyczne, dokonuje oceny rycerstwa polskiego i krzyżackiego, sprawnie posługuje się fragmentami tekstu na poparcie swojej wypowiedzi. Charakteryzuje wybranych bohaterów utworu, dostrzega różnice między tworzywem filmu, malarstwa i literatury. Korzystając z pomocy nauczyciela, potrafi zredagować charakterystykę porównawczą. Rozumie pojęcie: bohater dynamiczny.</p>	<p>historyczny. <u>Sprawnie redaguje rozprawkę</u>, wykorzystując w niej elementy charakterystyki porównawczej bohaterów. Odnosząc się do <i>Krzyżaków</i>, <u>wskazuje w nich i uzasadnia cechy powieści historycznej</u>.</p>	<p>specyfikę tekstów kultury przynależnych do następujących rodzajów sztuki: literatury, teatru, filmu, muzyki, sztuk plastycznych, sztuk audiowizualnych.</p>
5.	<p>Gall Anonim <i>Kronika polska</i>, s. 269; Św. Tomasz <i>O władzy</i>⁶ J. Matejko <i>Bolesław Krzywousty</i>, s. 270</p>	<p>13. Portret idealnego władcy w kronice Galla Anonima.</p>	<p>Filozoficzne usankcjonowanie roli władcy, średniowieczne kronikarstwo polskie, portret Bolesława Krzywoustego – cechy idealnego władcy; średniowieczne kroniki źródłem wiedzy o przeszłości. Charakterystyczne cechy stylu w średniowiecznym kronikarstwie, wyeksponowanie archaizmów.</p>	<p>Uczeń wie, kim był św. Tomasz z Akwinu, zna jego poglądy dotyczące obowiązków władcy. Nazywa cechy dobrego władcy, odnosząc się do postaci Bolesława Krzywoustego. Dostrzega odmienność składniową i stylistyczną średniowiecznej kroniki od współczesnych tekstów traktujących o wydarzeniach historycznych, wskazuje archaizmy.</p>	<p>Uczeń potrafi omówić filozofię św. Tomasza z Akwinu i wykazać jej zbieżność ze sposobem kreowania Bolesława Krzywoustego w kronice Galla Anonima. Wskazuje charakterystyczne cechy kronikarstwa średniowiecznego, dostrzega jego wkład w rozwój piśmiennictwa o charakterze faktograficznym; ma jednocześnie świadomość mankamentów (subiektywizm, nieścisłości, zaburzenie chronologii).</p>	
6.		<p>14.–15. Praca klasowa.</p>	<p>Tematy prac do wyboru: 1. „<i>Dziwna to natura krzyżacka. Gdy z Krzyżakiem źle, będzie ci wyrozumiały jak franciszkanin, pokorny jak jagnię... Ale niech jeno poczuje za sobą moc – nikt ci się więcej nie napuszy i u nikogo nie znajdziesz mniej zmiłowania. Pan Jezus dał im krzemienie zamiast serc...</i>” (de Fourcy) – charakterystyka Krzyżaków. 2. Jak wyglądało życie rycerstwa polskiego w średniowiecznej Polsce? Wykorzystaj znajomość <i>Krzyżaków</i> oraz fragmentów kroniki Galla Anonima. 3. Opisz dowolną przygodę Zbyszka z Bogdańca. 4. Czy warto czytać książki? Uzasadnij swoje zdanie, posługując się co najmniej trzema argumentami.</p>			

⁵ W podręczniku nie ma reprodukcji tego obrazu

⁶ Tekstu nie ma w podręczniku.

XII. Miłość zawsze taka sama...

lp.	Treści nauczania/ Liczba godzin: 11 h	Proponowany temat lekcji	Wprowadzane pojęcia, zagadnienia, terminy, sposób realizacji materiału	Opis oczekiwanych osiągnięć ucznia		Wymagania wynikające z podstawy programowej
				podstawowych	ponadpodstawowych	
1.	R. Duncan <i>Korespondencja Abelarda i Heloizy</i> , s. 273; Rycina <i>Heloiza i Abelard</i> , s. 273	1. Miłość w średniowieczu – korespondencja Abelarda i Heloizy. 2. Redagujemy list miłosny stylizowany na tekst staropolski.	List prywatny, otwarty, epistolografia na przykładzie listów Abelarda i Heloizy. Symbolika w średniowiecznej poezji miłosnej (słowik, wiosna, czerwień, zieleń, błękit). Praca w grupach na lekcji: redagowanie listu miłosnego do panny/młodzieńca – ze świadomym zastosowaniem stylizacji (archaizowanie tekstu).	Uczeń rozróżnia list prywatny, otwarty, zna ich wyznaczniki, rozumie pojęcie: epistolografia. Wie, kim byli Heloiza i Abelard. Dostrzega charakterystyczne cechy średniowiecznej epistolografii miłosnej, rozumie symbolikę poezji miłosnej (słowik, wiosna, czerwień, zieleń, błękit). Redaguje list miłosny, stosując elementy archaizacji.	Uczeń potrafi omówić, jak wyglądała epistolografia średniowieczna, wskazuje charakterystyczne cechy poetyki średniowiecznej, bogatą topikę, wykazuje się obszerną wiedzą na temat Abelarda i Heloizy, wskazuje inny utwór średniowieczny opiewający miłość (<i>Dzieje Tristana i Izoldy</i>). Redaguje stylizowany list miłosny utrzymujący się w konwencji epistolografii średniowiecznej – poprawnie wykorzystuje archaizmy.	Uczeń: – wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu, – tworzy spójne wypowiedzi ustne (monologowe i dialogowe) oraz pisemne, – uczestniczy w dyskusji, uzasadnia własne zdanie, przyjmuje poglądy innych lub polemizuje z nimi, – przypisuje czytany utwór do właściwego rodzaju literackiego (epika, liryka, dramat); – wskazuje elementy dramatu, takie jak: akt, scena, tekst główny, tekst poboczny, monolog, dialog, – omawia na podstawie poznanych dzieł literackich i innych tekstów kultury podstawowe, ponadczasowe zagadnienia egzystencjalne, np. przyjaźń, śmierć, cierpienie, – interpretuje głosowo wybrane utwory literackie (recytowane w całości lub we fragmentach), – wskazuje funkcje użytych w utworze środków stylistycznych; stosuje zasady organizacji tekstu zgodne z wymogami gatunku, tworząc spójną pod względem logicznym i składniowym wypowiedź na zadany temat, – dokonuje starannej redakcji tekstu napisanego poprawia ewentualne błędy językowe,
2.		3. Teatr elżbietański i twórczość Szekspira. 4. Geneza utworu i świat przedstawiony w tragedii Szekspira. 5. „ <i>To jest kara za nienawiść waszą, niebo miłością zabiło wam dzieci...</i> – konflikt między rodami przyczyną tragedii. 6. Topos miłości Romea i Julii w kulturze na przestrzeni wieków. 7. Scena balkonowa w różnych epokach – symulacje.	Dramat romantyczny i jego cechy (zerwanie z zasadą trzech jedności). Świat przedstawiony w dramacie, bohaterowie, wątki, cechy dramatu jako rodzaju literackiego (didaskalia, tekst główny); kontynuacja motywu miłości Romea i Julii w literaturze romantycznej i współczesnej.	<u>Potrafi omówić elementy świata przedstawionego,</u> <u>wskazuje na dramatyczny przebieg akcji; potrafi podać podstawowe cechy dramatu</u> jako rodzaju literackiego. Rozumie pojęcie: teatr elżbietański, teatr szekspirowski. <u>Zna pojęcie tragedii</u> jako gatunku literackiego. <u>Opanowuje pamięciowo</u> fragment tekstu, <u>recytuje</u> go stosując poprawną intonację, adekwatną do treści utworu.	<u>Wskazuje różnice między dramatem klasycznym a romantycznym, podaje przykłady dzieł literackich</u> należących do obu odmian; <u>uzasadnia</u> na czym polega fenomen utworu Szekspira, jego uniwersalizm , <u>wskazuje motywy szekspirowskie</u> w literaturze romantycznej, współczesnej. <u>Pięknie recytuje</u> wybrany fragment dramatu.	
3.	K.I. Gałczyński <i>Rozmowa liryczna</i> , s. 276; T. Lawrence <i>Powiedz</i>	8. Miłość w poezji współczesnej <i>Rozmowa liryczna</i> .	Analiza i interpretacja wiersza K.I. Gałczyńskiego. Utrwalenie wiadomości o dialogu. Tropy poetyckie i ich funkcja w utworze, wersyfikacja	Uczeń dokonuje poprawnej analizy i interpretacji utworu, korzystając ze wskazówek nauczyciela. Wskazuje	Uczeń dokonuje pełnej analizy i interpretacji utworu, wykazując się biegłą znajomością	

	<i>mi, jak mnie kochasz...</i> , s. 276		wiersza.	podmiot liryczny, adresata wypowiedzi lirycznej, określa typ liryki, uczucia bohaterów, zna zasady poprawnego zapisu dialogu.	terminologii z zakresu poetyki. Odnosi się do innych utworów literackich traktujących o miłości, dostrzega podobieństwa i różnice – komentuje.	ortograficzne oraz interpunkcyjne.
4.	L. Legut <i>Miłość trzynastolatki</i> , s. 277	9. Jakie kłopoty i trudności z uczuciami ma współczesna nastolatka? Fragmenty powieści L. Legut.	Powieść młodzieżowa i jej cechy na przykładzie tekstu L. Legut. Analiza i interpretacja tekstu – dostrzeżenie problematyki utworu; narracja pierwszoosobowa. Dyskusja na temat: dlaczego nie warto żyć bez miłości? Inne utwory traktujące o miłości. Przypomnienie i usystematyzowanie wiadomości o pamiętniku jako formie wypowiedzi pisemnej. Zad. dom. Napisz fragment pamiętnika Grzeška.	Uczeń potrafi odtworzyć wydarzenia opisane w utworze, zachowując chronologię, określa typ narracji, elementy świata przedstawionego. Wskazuje, jakie niepokoje, wątpliwości targają zakochanym nastolatkiem, uczestniczy w dyskusji, prezentując własne zdanie. Wie, jak zredagować pamiętnik.	Uczeń swobodnie wypowiada się na temat utworu, posługując się piękną, poprawną polszczyzną, dokonuje pełnej analizy i interpretacji, odwołuje się do innych utworów literackich eksponujących wątki miłosne, aktywnie uczestniczy w dyskusji, rzeczowo argumentując własne stanowisko. Redaguje fragment pamiętnika, zachowując wszystkie wyznaczniki gatunkowe.	
5.		10.–11. Praca klasowa	Tematy do wyboru: 1. Zakochana para, której miłość inspiruje do dziś – recenzja wybranego utworu poświęconego miłości. 2. Miłość to uczucie, które towarzyszy każdemu człowiekowi od zarania dziejów – omów temat, odnosząc się do utworów z różnych epok literackich. 3. Czy romantyczna miłość Romea i Julii może imponować współczesnym nastolatkom? 4. Dokonaj streszczenia utworu W. Szekspira <i>Romeo i Julia</i> .			

XIII. Nasze korzenie – mitologia słowiańska...

lp.	Treści nauczania/ Liczba godzin: 11 h	Proponowany temat lekcji	Wprowadzane pojęcia, zagadnienia, terminy, sposób realizacji materiału	Opis oczekiwanych osiągnięć ucznia		Wymagania wynikające z podstawy programowej
				podstawowych	ponadpodstawowych	
1.	Z. Kossak <i>Z życia Słowian</i> , s. 286 S. Jakubowski <i>Swarożyc</i> , s. 287; <i>Swaróg</i> , s. 288	1. Mitologia słowiańska – Z. Kossak-Szczucka <i>Z życia Słowian</i> .	Przypomnienie pojęć: mit, mitologia. Bogowie słowiańscy – ich funkcja. Życie dawnych Słowian. Legenda i jej wyznaczniki gatunkowe. Zad. dom. Przypomnij sobie dowolną legendę dotyczącą przeszłości Polski (np. o Popielu lub o Wandzie, o Lechu, Czechu i Rusie) – podaj źródło, z którego skorzystałeś. Przygotuj się do pięknego opowiedzenia jej.	Uczeń potrafi wymienić bogów słowiańskich. Opowiada, jak żyli dawni Słowianie. Posługuje się pojęciem mit, legenda – dostrzega różnice między nimi.	Dostrzega analogię między funkcją mitologii greckiej i słowiańskiej, komentuje, ocenia. Zna różne legendy dotyczące zamierchłej przeszłości Polski, potrafi je przywołać, pięknie opowiedzieć.	Uczeń: – znajduje w tekstach współczesnej kultury popularnej (np. w filmach, komiksach) nawiązania do tradycyjnych wątków literackich i kulturowych; wskazuje przykłady mieszania gatunków, – rozpoznaje odmiany gatunkowe literatury

2.	W. Birek, S. Kielbus <i>Drzewo Peruna</i> , s. 290 frag. filmu <i>Stara baśń</i>	2. Konkurs na najpiękniej opowiedzianą legendę z przeszłości Polski. 3. Komiks jako forma przekazu. Wady i zalety. <i>Drzewo Peruna</i> . 4. Z naszej historii – co wiemy o bitwie pod Legnicą? 5.–6. Praca w grupach. Przygotowujemy komiks o bitwie pod Legnicą.	Omówienie cech dobrej prezentacji ustnej (dykcja, tempo, mowa ciała, kontakt z odbiorcą). Ustna prezentacja przygotowanych legend. Odczytanie komiksu – praca z nim, wskazanie cech komiksu. Zalety i wady komiksu. Utrwalenie wiedzy o historii regionu. Praca w grupach – wykonanie komiksów ilustrujących historię bitwy pod Legnicą.	Uczeń potrafi opowiedzieć legendę związaną z przeszłością państwa polskiego, zachowując chronologię wydarzeń. Zna cechy komiksu, potrafi zredagować komiks na określony temat; wykazuje się wiedzą na temat historii własnego regionu; potrafi współpracować w grupie.	Uczeń zna różne legendy dotyczące przeszłości Polski, potrafi je opowiedzieć, posługując się piękną polszczyzną; biegłe wskazuje wyróżniki gatunkowe komiksu, komentuje jego zalety i wady; uzasadnia popularność komiksu wśród współczesnej młodzieży; wie, czym jest manga i animé; podaje przykłady różnych komiksów (klasycznych i współczesnych. Tworzy komiks związany z historią regionu.	popularnej: fantasy; – dostrzega zróżnicowanie słownictwa (archaizmy).
3.	J.R.R. Tolkien <i>Kłątwa</i> , s. 312	7. Literatura fantasy, narodziny gatunku i jego charakterystyczne cechy. 8. Światy tworzone przez Tolkiena na przykładzie fragm. <i>Dzieci Hurina</i> . 9. Podobieństwo między Turinem a rycerzami średniowiecznymi.	Omówienie literatury fantasy i jej cech. Wskazanie pisarzy uprawiających gatunek, dyskusja na temat walorów literatury fantasy – teksty, które uczniowie znają. Analiza i interpretacja utworu Tolkiena, wskazanie cech literatury fantasy, podobieństwo utworu do innych tekstów Tolkiena. Porównanie cech Turina i rycerzy średniowiecznych.	Uczeń zna i rozumie pojęcie: literatura fantasy, potrafi wskazać jej twórców, wymienia cechy gatunku. Omawia fragment powieści Tolkiena, wskazując cechy literatury fantasy; ocenia postępowanie głównego bohatera; wskazuje elementy fantastyczne i realistyczne; dostrzega podobieństwo między Turinem i rycerzami średniowiecznymi.	Uczeń potrafi omówić fantasy jako gatunek, wskazując twórców polskich, zagranicznych, odnosząc się do wybranych utworów; zna inne utwory fantasy; wskazuje charakterystyczne cechy stylu tolkienowskiego; dostrzega, wyjaśnia i komentuje podobieństwo między Turinem a średniowiecznymi rycerzami, odnosząc się do konkretnych utworów literackich; prezentuje własne zdanie nt. literatury fantasy.	
4.	<i>Bogurodzica</i> , s. 325	10.–11. Bogurodzica jako najstarszy zabytek językowy w literaturze polskiej.	Hymn jako gatunek – cechy; pieśń maryjna; I polski system wersyfikacyjny – wiersz rymowo-zdaniowy, archaizmy; obraz Matki Boskiej – zgodny z mentalnością ludzi średniowiecza, podmiot liryczny i adresaci wypowiedzi lirycznej, historyczna rola utworu.	Zna najstarszy hymn polski – Bogurodzicę. Dostrzega wartość historyczną utworu. Wskazuje archaizmy, zna pojęcie: wiersz rymowo-zdaniowy.	Dokonyje poprawnej analizy i interpretacji utworu; dostrzega i wyjaśnia, na czym polega jego wartość historyczna; nazywa typy archaizmów (semantyczne, fonetyczne, słowotwórcze, fleksyjne); wskazuje cechy wiersza asylabicznego; wyjaśnia motyw desis.	

XIV. Mass media....						
lp.	Treści nauczania/ Liczba godzin: 5 h	Proponowany temat lekcji	Wprowadzane pojęcia, zagadnienia, terminy, sposób realizacji materiału	Opis oczekiwanych osiągnięć ucznia		Wymagania wynikające z podstawy programowej
				podstawowych	ponadpodstawowych	
1.	T. Goban-Klas <i>Komunikowanie i media</i> , s. 342	1. Czy współczesny człowiek mógłby żyć bez mediów i możliwości szybkiego komunikowania się?	Analiza tekstu: po co ludzie się komunikują, naturalne i sztuczne media ; funkcja mass mediów ; definicja kultury masowej , różnice w sposobie prezentowania świata przez radio, telewizję. Internet. Rola mediów w życiu człowieka. Zad. dom. Czy, twoim zdaniem, oglądanie filmów, w których dominuje przemoc oraz krwawe gry internetowe mają wpływ na negatywne zachowania rówieśników? (rozprawka).	Uczeń zna pojęcia: media, media naturalne i sztuczne, kultura masowa. Potrafi wskazać korzyści i zagrożenia wynikające z korzystania z mediów.	Uczeń operuje wiedzą na temat mediów; swobodnie wypowiada się na temat funkcji mediów we współczesnym świecie, kształtowania opinii społecznej, wpływu na życie społeczeństw/jednostki; rozumie pojęcie: kultura masowa – potrafi przytoczyć jej przykłady.	Uczeń: – odbiera komunikaty, – wyszukuje w tekście informacje, – odróżnia informacje o faktach od opinii, – samodzielnie dociera do informacji, korzysta z zasobów bibliotecznych, także e-biblioteki, – świadomie, odpowiedzialnie, selektywnie korzysta (jako odbiorca i nadawca) z elektronicznych środków przekazywania informacji, w tym z internetu,
2.	B. Suchodolski <i>Przymierze techniki i humanistyki</i> , s. 346	2. Przymierze techniki i humanistyki oczyma B. Suchodolskiego.	W jaki sposób technika wpływa na rozwój kultury wśród ludzi, czego wymaga od humanistów? Analiza i interpretacja tekstu. Zad. dom. Przeczytaj inf. zawarte w rubryce: <i>Warto wiedzieć</i> , s. 348 – zapisz najważniejsze informacje.	Uczeń dostrzega związek techniki z naukami humanistycznymi, jej wpływ na współczesne oblicze humanistyki. Sporządza krótką notatkę, dokonując selekcji informacji.	Uczeń dostrzega i wyjaśnia zależności między rozwojem TI oraz nauk humanistycznych; potrafi wskazać korzyści wynikające z możliwości wykorzystania TI w humanistyce.	
3.	<i>Wizyta w e- bibliotece</i> , s. 349	3.–4. Polska i Europejska Biblioteka Internetowa – korzyści, które niesie.	Analiza tekstu, dyskusja na temat ciekawych (edukacyjnych) stron w internecie, etykieta internetowa, prawo własności, zasady korzystania z e-bibliotek. Zajęcia w pracowni komputerowej – poszukiwanie wybranych tekstów literackich, korzystanie z linków edukacyjnych.	Uczeń ma świadomość możliwości wykorzystania zasobów internetu w celu legalnego znalezienia wybranych tekstów literackich, potrafi skorzystać z proponowanych przez n-la i podręcznik linków, by dotrzeć do określonych tekstów literackich.	Uczeń biegle posługuje się TI w celu znalezienia wybranych tekstów literackich, sięgając do legalnych, dostępnych zasobów e-bibliotek oraz innych portali edukacyjnych.	
XV. Co czyta młodzież...						
lp.	Treści nauczania/ Liczba godzin: 7 h	Proponowany temat lekcji	Wprowadzane pojęcia, zagadnienia, terminy, sposób realizacji materiału	Opis oczekiwanych osiągnięć ucznia		Wymagania wynikające z podstawy programowej
				podstawowych	ponadpodstawowych	
1.	Czasopisma przyniesione przez młodzież.	1. Czasopisma, po które sięgam najchętniej...	Prasa młodzieżowa przyniesiona przez uczniów. Utrwala pojęcia: czasopismo, periodyk, tygodnik, kwartalnik, dziennik.	Uczeń prezentuje dowolne czasopismo młodzieżowe, uzasadniając, dlaczego je wybrał, prezentuje wybrany artykuł.	Uczeń prezentuje wybrane czasopismo, uzasadniając wybór, porównując je z innymi czasopismami dla młodzieży i wykazując jego	Uczeń: – samodzielnie dociera do informacji – w książkach, prasie, mediach elektronicznych oraz

					walory, prezentuje układ czasopisma, tematykę poszczególnych rubryk, wybrane artykuły.	w wypowiedziach ustnych, – dokonuje starannej redakcji tekstu napisanego ręcznie i na komputerze (umiejętnie formatuje tekst, dobiera rodzaj czcionki według rozmiaru i kształtu, stosuje właściwe odstępy, wyznacza marginesy i justuje tekst, dokonuje jego korekty, jednocześnie kontrolując autokorektę), poprawia ewentualne błędy językowe, ortograficzne oraz interpunkcyjne, – przestrzega zasad etyki mowy w różnych sytuacjach komunikacyjnych, – stosuje zasady etykiety językowej.
2.	E. Niziurski <i>Lizus</i> , s. 228	2. Kłopoty z lizusem – czy lubimy takie osoby? Czy rozumiemy ich postępowanie? 3. Mój najlepszy przyjaciel Rudolf Cejna – charakterystyka postaci.	Lizus jako termin z gwary uczniowskiej – synonimy; analiza i interpretacja tekstu E. Niziurskiego; dyskusja. Gromadzenie informacji o głównym bohaterze – cytaty – praca z tekstem; samodzielne redagowanie charakterystyki głównego bohatera.	Uczeń potrafi dostrzec wyrazy z gwary uczniowskiej, rozumie je; wymienia elementy świata przedstawionego w utworze, określa narratora, typ narracji; wskazuje przyczyny niechęci uczniów do głównego bohatera, sprawnie wyszukuje cytaty na poparcie swojej wypowiedzi. Redaguje poprawną charakterystykę.	Uczeń zna i wskazuje cechy opowiadania, sprawnie analizuje tekst opowiadania, posługując się poprawną terminologią z zakresu teorii literatury. Zna cechy gwary uczniowskiej, potrafi wskazać jej przykłady w utworze. Uczestniczy w dyskusji, racjonalnie argumentując swoje stanowisko, redaguje charakterystykę bohatera, posługując się piękną polszczyzną i stosując cytaty.	
3.	Współczesne powieści młodzieżowe.	4.–6. Przeczytaj koniecznie!!! Nasza lista bestsellerów. Podsumowanie projektu <i>Co czytają współczesne nastolatki?</i> .	Literatura młodzieżowa zaproponowana przez uczniów – recenzje i opracowania lektur w formie zwartej – dowolna szata graficzna, ale konieczne prawidłowe elektroniczne sformatowanie tekstu.	Uczeń opracował informacje na temat dowolnej książki z literatury młodzieżowej, potrafił je przedstawić samodzielnie.	Uczeń prezentuje dowolną książkę młodzieżową, która wg niego jest wartościowa; eksponuje jej walory, uzasadnia, dlaczego poleca ją rówieśnikom; prezentuje obszerne opracowanie w/w pozycji, wykorzystując do tego celu znajomość TI.	
4.	Lektury z klasy II.	7. Lektura do klasy II i na wakacje.	Lektury przewidziane do realizacji w klasie II oraz propozycje literatury młodzieżowej.	....	....	

Kształcenie językowe

I. Fonetyka i ortografia						
lp.	Treści nauczania/ Liczba godzin: 12 h	Proponowany temat lekcji	Wprowadzane pojęcia, zagadnienia, terminy, sposób realizacji materiału	Opis oczekiwanych osiągnięć ucznia		Wymagania wynikające z podstawy programowej
				podstawowych	ponadpodstawowych	
1.	Aparat mowy; głoska; samogłoski ustne i nosowe; spółgłoski; akcent wyrazowy.	1. Wprowadzenie do fonetyki. Jakie narządy biorą udział w procesie artykulacji? 2. Głoski i litery – ćwiczenia. 3. Podział głosek polskich: samogłoski i spółgłoski. 4. Ćwiczenia w poprawnej klasyfikacji głosek. 5. Akcent w języku polskim – zasady. 6. Ćwiczenia w poprawnym akcentowaniu wyrazów pochodzenia polskiego, pochodzenia obcego i wyjątków. 7. Przygotowanie do pracy klasowej z fonetyki. 8. Praca klasowa z fonetyki.	Podstawowe pojęcia z fonetyki: aparat mowy, głoska, fonem, litera, sylaba , – narządy mowy i ich udział w tworzeniu głosek, – spółgłoski a samogłoski, – typy formantów (prefiks, infiks, sufiks), – akcent wyrazowy .	Uczeń prawidłowo <u>rozpozna</u> i <u>omówi</u> zjawiska fonetyczne. Uzasadni wpływ najważniejszych narządów mowy na procesy artykulacyjne głosek. Zna zasady akcentowania w języku polskim. Potrafi zastosować je w praktyce.	Uczeń biegle posługuje się terminologią fonetyczną; tłumaczy, uzasadnia procesy artykulacyjne i zjawiska fonetyczne. Poprawnie akcentuje wyrazy – zna zasady akcentowania.	Uczeń: – wskazuje funkcje użytych w utworze środków stylistycznych z zakresu fonetyki (rymu),
2.	Pisownia <i>u, ó, q, e, om, on, em, en, ch, h, rz, ż</i> .	9. Trochę ortografii – przypomnienie wiadomości o pisowni wyrazów z <u>ó, u</u> . 10. Pisownia głosek nosowych. 11. Utrwalenie zasad pisowni wyrazów z <u>ch, h, rz</u> i <u>ż</u> . 12. Dyktando sprawdzające praktyczne wykorzystanie zasad ortograficznych (<u>ó, u, rz, ż, ch, h</u> , głoski nosowe).	Ortografia: pisownia wyrazów z <u>q, e, om, on, em, en</u> ; pisownia wyrazów z <u>ó, u, ż, rz, ch, h, j</u> .	Potrafi wyjaśnić niektóre zjawiska ortograficzne związane z fonetyką, stara się nie popełniać błędów w pisowni wyrazów z <u>q, e, om, on, em, en, ó, u, rz, ż, ch, h</u> – wykorzystując znajomość zasad ortograficznych.	Nie popełnia błędów ortograficznych w zakresie pisowni wyrazów z <u>q, e, om, on, em, en, ó, u, rz, ż, ch, h</u> – wykorzystując znajomość zasad ortograficznych.	Uczeń: – poprawia ewentualne błędy ortograficzne, dokonując redakcji tekstu napisanego ręcznie i na komputerze, – rozpoznaje wyrazy rodzime i zapożyczone (obce).
II. Fleksja (14 h)						
lp.	Treści nauczania/	Proponowany temat	Wprowadzane pojęcia, zagadnienia,	Opis oczekiwanych osiągnięć ucznia		Wymagania wynikające

	Liczba godzin: 14 h	lekcji	terminy, sposób realizacji materiału	podstawowych	ponadpodstawowych	z podstawy programowej
1.	Części mowy i ich fleksja: rzeczownik, czasownik, przymiotnik, liczebnik, zaimek, pisownia rzeczownika, czasownika, liczebnika, przymiotnika.	<p>1. Trochę fleksji – klasyfikacja części mowy.</p> <p>2. Przypomnienie i usystematyzowanie wiadomości o rzeczowniku oraz jego fleksji.</p> <p>3. Kłopoty z pisownią rzeczownika – trochę ćwiczeń.</p> <p>4. Czasowniki i ich odmiana.</p> <p>5. Pisownia czasowników – ćwiczenia.</p> <p>6. Kolega rzeczownika? Wszystko o przymiotniku i jego fleksji.</p> <p>7. Przymiotnikowe niespodzianki – pisownia przymiotników.</p> <p>8. Liczebniki to nie cyfry! Odmiana liczebnika.</p> <p>9. <i>Zastępcze</i> części mowy? Rzecz o zaimkach.</p> <p>10. Nieodmienne, ale ważne części mowy – przypomnienie i usystematyzowanie wiadomości.</p> <p>11. Ćwiczenia w klasyfikowaniu poszczególnych części mowy.</p> <p>12.–13. Mistrz fleksji – ćwiczenia utrwalające i przygotowanie do pracy klasowej.</p> <p>13. Praca klasowa o częściach mowy.</p> <p>14. Korekta pracy klasowej – utrwalenie materiału, który sprawia</p>	<p>– zasady klasyfikacji polskich wyrazów,</p> <p>– charakterystyka odmiennych i nieodmiennych części mowy (rzeczowniki, czasowniki, przymiotniki, liczebniki, zaimki fleksyjne),</p> <p>– temat fleksyjny,</p> <p>– końcówka,</p> <p>– morfem,</p> <p>– nieodmienne części mowy (przysłówki, przyimki, partykuły, wykrzykniki, modulanty, spójniki, imiesłowy przysłówkowe);</p> <p>– ortografia: pisownia liczebników, przyimków prostych i złożonych, partykuł, imiesłowów, przysłówków.</p>	<p>Prawidłowo <u>sklasyfikuje części mowy</u>; <u>wskaże</u> ich funkcje składniowe; <u>potrafi wskazać temat fleksyjny</u>, końcówkę fleksyjną, poprawnie <u>zastosuje</u> poznane zasady ortograficzne dotyczące zagadnień omawianych w powyższym rozdziale.</p>	<p>Uczeń bezbłędnie klasyfikuje wszystkie części mowy, określa ich funkcje składniowe i związki w zdaniu. Nazywa typy części zdania – w zależności od tego, jaką częścią mowy są wyrażone. Uczeń bezbłędnie wskazuje temat podstawowy i oboczny, typy oboczności. Poprawnie i świadomie stosuje poznane zasady ortograficzne dotyczące pisowni określonych części mowy.</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– stosuje poprawne formy odmiany rzeczowników, czasowników (w tym imiesłowów), przymiotników, liczebników i zaimków;</p> <p>– odróżnia temat fleksyjny od końcówki;</p> <p>– odróżnia czasowniki dokonane i niedokonane; rozpoznaje tryby i strony (czynną i bierną) czasownika oraz imiesłowy</p> <p>– wyjaśnia ich funkcje w tekście;</p> <p>– wprowadza do wypowiedzi partykuły, rozumiejąc ich rolę w modyfikowaniu znaczenia składników wypowiedzi;</p> <p>– wykorzystuje wykrzyknik jako część mowy w celu wyrażenia emocji; stosuje wołacz w celu osiągnięcia efektów retorycznych;</p>

		największe trudności.				
III. Składnia						
Ip.	Treści nauczania/ Liczba godzin: 12 h	Proponowany temat lekcji	Wprowadzane pojęcia, zagadnienia, terminy, sposób realizacji materiału	Opis oczekiwanych osiągnięć ucznia		Wymagania wynikające z podstawy programowej
				podstawowych	ponadpodstawowych	
1.	Wypowiedzenie, oznajmienie; wykrzyknienie; zdanie pojedyncze rozwinięte, nierozwinięte; związki składniowe, części zdania; wykresy zdań pojedynczych; interpunkcja zdania pojedynczego; szyk wyrazów w zdaniu.	1. Czym jest składnia? Klasyfikacja wypowiedzeń. 2. Wszystko o zdaniu pojedynczym... 3. Zdanie pojedyncze rozwinięte – ćwiczenia. 4.–5. Związki składniowe w wypowiedzeniu pojedynczym – ćwiczenia. 6.–7. Części zdania – ćwiczenia w poprawnej klasyfikacji. 8.–9. Wykresy zdań pojedynczych – ćwiczenia.10. Interpunkcja w zdaniu pojedynczym. 11. Przygotowanie do pracy klasowej ze składni zdania pojedynczego. 12. Praca klasowa ze składni zdania pojedynczego.	– typy wypowiedzeń (oznajmujące, pytające, rozkazujące), – wypowiedzenia pojedyncze, złożone, równoważnik zdania, oznajmienie, – zawiadomienie i jego funkcja, – analiza składniowa: części zdania i ich typy, sposoby wyrażania, – podmiot (logiczny, gramatyczny, szeregowy, domyślny), – zdania bezpodmiotowe , – przydawka (rzeczowna, przymiotna, przymiokowa), – orzeczenie (czasownikowe, imienne), – dopelnienie (bliższe, dalsze), – okolicznik (miejsca, czasu, celu, sposobu), – związki składniowe (rządu, zgody, przynależności), – wyrazy i wyrażenia modalne interpunkcja zdania pojedynczego i złożonego.	<u>Uczeń zna i rozpoznaje</u> podstawowe pojęcia i zjawiska z zakresu składni. Poprawnie <u>klasyfikuje konstrukcje składniowe</u> , <u>tworzy</u> określone typy zdań i wypowiedzeń. Korzystając ze wskazówek nauczyciela, <u>prawidłowo nazywa części zdania</u> , <u>określa związki składniowe</u> poszczególnych części zdania, <u>sporządza wykresy</u> prostych zdań. Wskazuje w zdaniu wyrazy modalne i określa ich funkcję . Stara się poprawnie zastosować zasady interpunkcyjne w zdaniu pojedynczym.	Uczeń zna wszystkie pojęcia z zakresu składni; bezbłędnie klasyfikuje typy wypowiedzeń; wskazuje związki składniowe w obrębie wypowiedzenia; sporządza wykresy zdań – także bardzo rozbudowanych. Prawdopodobnie stosuje zasady interpunkcji.	Uczeń: – rozpoznaje w zdaniach i w równoważnikach zdań różne rodzaje podmiotów, orzeczeń, dopełnień, okoliczników oraz przydawkę – rozumie ich funkcje, – stosuje poprawne formy wyrazów w związkach składniowych (zgody i rządu); – wykorzystuje wiedzę o składni w stosowaniu reguł interpunkcyjnych; stosuje średnik, – przekształca części zdania pojedynczego w zdania podrzędne i odwrotnie, przekształca konstrukcje strony czynnej w konstrukcje strony biernej i odwrotnie, zamienia formy osobowe czasownika na imiesłowy i odwrotnie – ze świadomością ich funkcji i odpowiednio do celu całej wypowiedzi; zamienia mowę niezależną na zależną.
IV. Słownictwo i słowotwórstwo						
Ip.	Treści nauczania/ Liczba godzin: 11 h	Proponowany temat lekcji	Wprowadzane pojęcia, zagadnienia, terminy, sposób realizacji materiału	Opis oczekiwanych osiągnięć ucznia		Wymagania wynikające z podstawy programowej
				podstawowych	ponadpodstawowych	
1.	Wyraz podstawowy; pochodny; rodzina wyrazów; podstawa słowotwórcza; formant; funkcje formantów; związki frazeologiczne; wyrazy nacechowane emocjonalnie; dialektyzacja; archaizacja.	1. Czym zajmuje się morfologia? Trochę teorii. 2. Jaka jest różnica między wyrazem podstawowym i wyrazem pochodnym? 3. Ćwiczenia w klasyfikacji wyrazów odstawowych i pochodnych.	– podstawowe pojęcia z zakresu słowotwórstwa: morfem słowotwórczy, rdzeń, – rodzina wyrazów, wyrazy pokrewne, wyraz podstawowy, pochodny, – typy formantów słowotwórczych (prefiks, interfiks, sufiks), – archaizmy i ich funkcje, – neologizmy i ich funkcje, – typy związków frazeologicznych (wyrażenia, zwroty, frazy),	Uczeń prawidłowo <u>rozpozna, przeanalizuje</u> poznane pojęcia i zjawiska z zakresu słowotwórstwa . <u>Utworzy rodziny wyrazów</u> , wskazując ich podstawy słowotwórcze. <u>Rozpozna</u> typy formantów. <u>Potrafi wyodrębnić</u> w tekście archaizmy, neologizmy i frazeologizmy ; <u>uzasadnia</u> ich użycie. <u>Poprawnie stosuje</u>	Uczeń sprawnie posługuje się terminologią z zakresu słowotwórstwa, rozpoznaje zjawiska słowotwórcze, uzasadnia i tłumaczy procesy derywacyjne – podaje ich klasyfikację. Uczeń swobodnie posługuje się archaizacją – rozumie wprowadzane terminy, prawidłowo klasyfikuje	Uczeń: – rozpoznaje temat słowotwórczy i formant w wyrazach pochodnych i wskazuje funkcje formantów w nadawaniu znaczenia wyrazom pochodnym, – stosuje związki frazeologiczne, rozumiejąc ich znaczenie.

		<p>4.–5. Budowa słowotwórcza wyrazu – ćwiczenia.</p> <p>6. Funkcje formantów.</p> <p>7. Związki frazeologiczne i ich funkcja – ćwiczenia.</p> <p>8. Wyrazy nacechowane emocjonalnie.</p> <p>9. Dialektyzacja i archaizacja w tekstach literackich – ich funkcja.</p> <p>10. Powtórzenie wiadomości i przygotowanie do pracy klasowej.</p> <p>11. Praca klasowa.</p>	<p>– związki frazeologiczne (luźne, stałe, łączliwe), pisownia związków frazeologicznych, wyrazy nacechowane emocjonalnie,</p> <p>– słowniki i ich rodzaje, przeznaczenie, budowa.</p>	<p>słownictwo frazeologiczne; w przypadku kłopotów <u>potrafi skorzystać</u> z właściwego słownika.</p> <p>Potrafi prawidłowo korzystać ze słowników.</p>	<p>neologizmy i ich typy, uzasadnia konieczność ich powstawania.</p> <p>Bezbłędnie interpretuje i klasyfikuje frazeologizmy.</p> <p>Bardzo sprawnie i świadomie posługuje się słownikami.</p>	
--	--	---	--	---	---	--